

PISANII

S
Â
N
G
E
O
R
Z
E
N
E

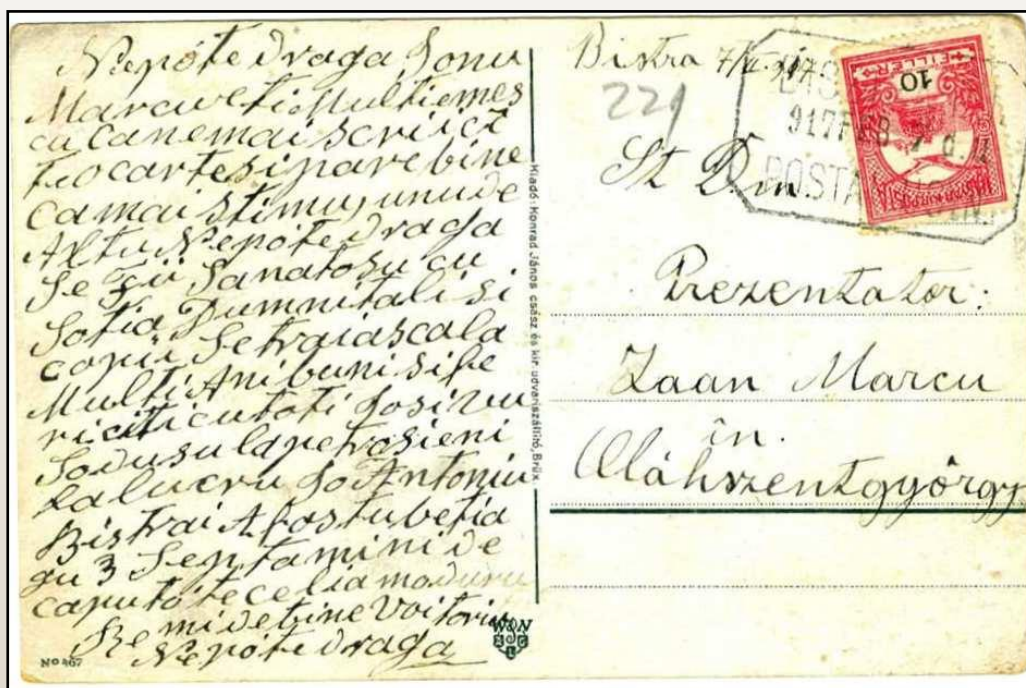
SPIRITUALITATE, ISTORIE ȘI TRADIȚIE LOCALĂ
ANUL IX, NR. 12(100), DECEMBRIE 2020

Emlék az 1914/15 világháborúról

Osztrák és magyar tüzérség a stílsí-jodistrasseba.

1917, februarie, 7 - Post de observație

Bistra, 7 feb.1917.

Nepóte draga Ionu Marcu, îți mulțimescu că ne mai scrii câte o carte și pare bine că mai știmu unu de altu. Nepóte dragă se Fii Sanatosu cu soția Dumnitale și copii. Să trăia școla Mulți Ani buni și fericiți cu toți. Iosivu s-o dusu la Petrosieni la lucru la Antoniu Bistrai. A fostu betiagu 3 săptămîni de capu, tă'te celea mă duru.

Mii de binevoitoriu , Nepóte dragă.

Adresată lui Ioan Marcu, din Sângeorz Băi.

(Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Bistrița-Năsăud, Fond *Învățător Ioan Marcu* – Aducem mulțumiri d-lui Imre-Károly Tar pentru fotografiile și pentru traducerea textelor de pe cărțile poștale)

PISANII SÂNGEORZENE

- Spiritualitate, Istorie și Tradiție -

ANUL IX, NR. 12(100), DECEMBRIE 2020

PISANII SÂNGEORZENE

Revistă de spiritualitate, istorie și tradiție locală

Fondatori: profesor FLORIN HODOROGA
teolog ALEXANDRU DĂRĂBAN

Consultant științific: Dr. Mirela Popa-Andrei, cercetător științific II, Institutul de Istorie „George Barițiu” din Cluj-Napoca al Academiei Române
Colaboratori permanenți: Dr. Elisabeta Scurtu, Preot Dr. Maxim (Iuliu-Marius) Morariu, Dr. Dorin Dologa, Icu Crăciun, Florin Hodoroga

Redactor responsabil: Alexandru Dărăban

Tehnoredactare: Alexandru Dărăban

REDACTIA: Casa de Cultură Sângeorz-Băi, str. Republicii nr.33,
jud. Bistrița-Năsăud; E-mail: florin.hodoroga@gmail.com
Jucu, str. Jucu-Herghelie nr. 67, jud. Cluj; E-mail: adaraban17@yahoo.ro;
aldaraban57@gmail.com

Revista poate fi citită pe rețeaua de internet la adresele:

<https://independent.academia.edu/DarabanAlexandru>

<http://en.calameo.com/accounts/3280504>

<https://pisaniisang.wordpress.com>

COPERTA 1: SOLOMON HALIȚĂ

COPERTA 2: Carte poștală din Primul Război Mondial

COPERTA 3: Carte poștală din Primul Război Mondial

COPERTA 4: Învățătorul IOAN MARCU cu soția

Fotografiile din acest număr provin din cadrul Serviciului Județean al Arhivelor Naționale Bistrița-Năsăud (colecția fotografii), Facebook (Vicariatul greco-catolic Năsăud, Leon Prădan, Cornel Rusan, Iosif Ciunterei, Liceul „Solomon Haliță” Sângeorz-Băi), Centrul Cultural „Justin Sohorca” Sângeorz-Băi, colecția personală a artistului Maxim Dumitraș

Cuprins

<u>CUPRINS</u>	5
<u>EDITORIAL</u>	
DR. MAXIM (IULIU-MARIUS) MORARIU, <i>Femeile din Familia Regală a României</i>	6
<u>MAREA UNIRE</u>	
CONSTANȚA VAIDA HALIȚĂ, <i>Marea Unire – Solomon Haliță și mărturiile din familia noastră</i>	11
<i>Tablou cu locuitorii comunei Sângeorgiul Român care în 1918/1919 au făcut parte din Garda Națională</i>	19
<u>BISERICĂ, ȘCOALĂ, SOCIETATE</u>	
<i>Școala greco-catolică trivială din Sângeorgiu – Anul școlar 1880/1881</i>	20
ALEXANDRU DĂRĂBAN, <i>Raportul privind contribuția comunei Sângeorgiul-Românesc la primul Război Mondial</i>	21
DORIN DOLOGA, ALEXANDRU DĂRĂBAN, <i>Participarea locuitorilor din localitatea Sângeorz-Băi la Primul Război Mondial</i>	23
<i>Tablou despre voluntarii din Sângeorz-Băi propuși pentru decorație</i>	51
<u>DIN GRANIȚĂ</u>	
ANDREEA-EMANUELA TRIFAN, <i>Corespondența învățătorului Ioan Marcu. Intermediar între frontul intern și cel extern în timpul Marelui Război</i>	52
<u>RECENZIE</u>	
PR. DR. MARIUS PICU, <i>Recurs la memorie</i>	59
PISANII SÂNGEORZENE – <i>Repertoriu bibliografic 2020</i>	61

EDITORIAL

FEMEILE DIN FAMILIA REGALĂ A ROMÂNIEI

DR. MAXIM (IULIU-MARIUS) MORARIU

Carmen Sylva, regina despre a cărei chipul vă scriu în rândurile următoare, e unul aparte. Întrupează întru totul zicala conform căreia, în spatele fiecărui bărbat puternic stă o femeie și mai puternică. Este vorba despre o regină, cunoscută mai degrabă după pseudonimul ei literar, ce înseamnă, ad litteram, „cântecul pădurii”, decât după cel cu care a domnit: Regina Elisabeta a României sau Carmen Sylva, după gusturile fiecăruia.

Prima regină a României, i-a fost alături soțului ei, Carol I, atât în momentele fericite ale domniei, cât și în cele mai triste. Personalitate politică, socială și culturală, va lăsa o urmă de neșters în istoria noastră. Înainte, însă, de a vă vorbi eu despre viața dânzei, am socotit potrivit să dăm glas

însemnărilor unei alte femei aparte, respectiv Regina Maria, nora ei. Caracterizarea pe care i-o face aceasta:

Femeie de o puternică pasiune în tot ce iubea și ura, având atâta entuziasm cât acei care încep abia viața, mare muncitoare, gânditoare mare, ea avea adesea nevinovăția copilului. Impresionabilă și idealistă înfocată, ea nu vedea totdeauna lucrurile sau oamenii potrivit cu adevăratul lor preț și de aceea adeseori cădea prada celor care știau să speculeze marea bunătate a inimii sale.

Trăia pentru alții. Mâna-i era totdeauna gata să dea, urechea să asculte, ochiul să verse lacrimi pentru durerea altuia.

Elisabeth Pauline Ottilie Luise zu Wied s-a născut la data de 29 decembrie 1843, la Neuwied, în Germania și a decedat la data de 18 februarie 1916 la Curtea de Argeș. Princesă de Wied, s-a căsătorit în anul 1869 cu domnitorul Carol I al României și a devenit, în anul 1881, prima regină a țării noastre.

Așa cum va face ulterior și nora ei, regina Maria, în vremuri de război, nu se va claustra în palat, ci va coborî între supuși. Așa se face că în anul 1877, va face vizite pe front, va îngriji răniți și va da curaj combatanților români. Ulterior, va înființa servicii de ambulanță

DR. MAXIM (IULIU-MARIUS) MORARIU

și îngrijire și va procura medicamente pentru răniți. Dacă în timpul Războiului de Independență, eforturile sale vor fi rodul unor inițiative personale, în 1893, va înființa „Societatea Regina Elisabeta”, ce va suplini, în măsura posibilităților, sistemul de caritate, destul de slab reprezentat la acea vreme, tratând peste 17000 de pacienți pe an, sau ajutând familiile nevoiașe.

Personalitate culturală de prim rang, Carmen Sylva era o scriitoare ale cărei opere erau cu regularitate lecturate în marile saloane europene și în înalta societate. În plus, în spații precum Transilvania, școlile românești le primeau adesea în dar, căci suverana se gândea și la fiii de dincolo de Carpați. Cele peste douăzeci de cărți, conținând poeme, memorii, basme și alte creații literare dau mărturie peste veacuri cu privire la talentul ei literar. Opera sa în acest sector nu s-a limitat însă doar la scris. Astfel, Elisabeta a fost o promotoare a culturii tradiționale autohtone. Se îmbrăca adesea în portul tradițional românesc, disprețuit până atunci de boierii care îl considerau un element definitoriu al țăranilor, contribuind astfel la promovarea lui. La Peleş, va înființa un centru de meșteșuguri tradiționale, care o vor face să cunoască și înțeleagă mai bine țara pe care o conducea.

Prietenia cu oameni precum Mihai Eminescu, George Enescu, Elena Văcărescu, Nicolae Grigorescu sau Vasile Alecsandri, o va face foarte populară în spațiul cultural românesc, iar programul de burse ce-și propunea încurajarea tinerilor talentați la studiu, va fi cât se poate de binevenit. Amiciția cu scriitori precum Mark Twain va face ca talentul ei să aibă răsunet la nivel internațional.

Un aspect puțin cunoscut al domniei reginei este cel privitor la promovarea turismului românesc. De numele lui Carmen Sylva se leagă o frumoasă campanie de introducere a României în circuitul turistic internațional. În urma eforturilor ei, faimosul "Orient Express" a ajuns să facă o haltă la Sinaia, călătorii fiind găzduiți la palatul regal. În plus, a susținut participarea țării sale la expoziții ce au avut loc în orașe precum Paris sau Berlin, cu creații tradiționale.

Apropierea de Biserica Ortodoxă s-a văzut în decursul activității ei atât în modul în care a cântat-o și descris-o în operele ei, cât și în faptul că a decis să fie îngropată în necropola de la Curtea de Argeș.

Deși scriitoare, regina a fost și o fire pragmatică. Așa se explică faptul că a contribuit la creșterea veniturilor casei regale (cea mai săracă dintre cele europene), prin participarea la campanii publicitare dedicate unor articole precum mașinile de scris. De altfel, imaginea suveranei aflate în fața biroului, folosind o mașină de scris, a supraviețuit drept emblematică, dublată fiind de vocația ei scriitoricească.

Regina Maria, O altă suverană aparte, a lăsat o amintire de neșters în istoria țării noastre. Născută la 29 octombrie 1875 la Eastwel Park în Anglia și decedată la 18 iulie 1938, ea va fi suverana care îi va sta alături, inițial principelui, apoi monarhului Ferdinand, începând cu anul 1892. Vor trece împreună atât prin momente frumoase, cât și prin clipe grele, însă ea va ști întotdeauna să-și sprijine soțul și să-l ajute în luarea deciziilor politice importante.

Educată în saloanele înaltei societăți engleze, va păstra calmul și eleganța specifice acesteia pe durata întregii sale vieți. Aceasta îi va da un farmec aparte și o va face foarte prețuită în țara pe care o va conduce. La 29 decembrie 1892, prințesa de Gotha-Coburg se va căsători cu Ferdinand întâi, iar din 1914, va deveni regina țării noastre. Domnia ei va

FEMEILE DIN FAMILIA REGALĂ A ROMÂNIEI

începe în condiții grele. La nici doi ani de la urcarea lui Ferdinand pe tron, România va intra într-un război din care, în partea de început, nu va reuși să obțină mari succese. Grijiile țării vor fi dublate de pierderea unuia dintre fii, răpus la o vârstă fragedă de o boală nemilosă. Paginile de jurnal scrise în refugiul de la Iași, vor reliefa adesea, printre lacrimi, durerea unei inimi de mamă ce-și știe copilul îngropat într-un teritoriu căzut în mâna inamicilor, căci mormântul prințului era la București.

Pe toată durata războiului, Majestatea sa va fi la înălțimea vremurilor. Va coborî printre soldați, va vizita linia frontului, dar și spitalele, îmbrăcată în soră de caritate. Va oferi daruri, distincții și încurajări și va cunoaște, în multe cazuri, situația din teren, mai bine decât soțul ei sau politicienii români. Amiciția cu oameni precum generalul Berthelot o vor face să fie mereu bine informată. Puținul răgaz ce-i va rămâne și-l va împărți între creșterea copiilor, soțul ei și scrierea de memorii.

Notele ei sunt mărturii prețioase cu privire la situația României în vreme de război, dar și a activității unei regine dârze.

Încheierea războiului va găsi România într-o situație ușor nefavorabilă. Marile Puteri priveau cu dispreț ideea unei prezențe a acestei țări la masa tratatelor. În acest context, vizita spontană a reginei Maria la Paris, care i-a permis să-și întâlnească rudele (căci era rudenie cu aproape toate casele regale europene), dar și prietenii, va arunca o frumoasă lumină asupra diplomației românești, ce va ieși cât se poate de onorabil din conflație.

Deși englezoaică, regina Maria s-a străduit să se integreze cât a putut de bine în peisajul policrom al țării noastre. A învățat limba, s-a îmbrăcat în straie tradiționale, precum predecesora ei și și-a vizitat cu regularitate poporul, care o iubea și al cărui suflet a ajuns să-l cunoască. A lăsat posterității o frumoasă descriere a țării ei. Vă invit să le citim împreună:

M-am purtat printre cei mai umili. Am intrat în căsuțele lor, le-am pus întrebări, am prins în brațele mele pe pruncii lor.

Le-am vorbit limba cu stângăcie, făcând foarte multe greșeli, dar, deși străină, nicăieri, între țărani, n-am întâmpinat neîncredere ori bănuială. Erau bucuroși să-mi vorbească, bucuroși să mă lase să intru în căsuțele lor și-ndeosebi să-mi vorbească de necazurile lor. Totdeauna de necazurile lor au să povestească cei sărmani, dar aceștia o făceau cu o demnitate deosebită, vorbind de moarte și de sărăcie cu o resemnare stoică, numărând mormintele copiilor lor așa cum cineva ar număra pomii sădiți în jurul casei.

Săraci sunt, neștiutori sunt țărani aceștia. Părășiți sunt și plini de eresuri, dar este o mare noblețe în rasa lor. Sunt cumpătați la mâncare și mulțumiți cu puțin, puține sunt nevoile lor, dorințele lor sunt mărginite; dar un vis mare îl hrănește cu dragoste fiecare din ei în inima sa: el dorește să fie stăpân pe pământ, să aibă în seama sa ogorul pe care-l lucrează; dorește să-l poată numi al său. Aceasta mi-a spus fiecare dintre ei toți; era cântecul veșnic al tuturor cuvintelor lor.

La Curtea de Argeș, unde-și doarme somnul de veci, Regina Maria ne așteaptă, când timpul ne permite, să trecem spre a-i oferi un călduros omagiu.

Regina mamă Elena, cu o viață marcată de repetate exiluri, tristeți și frământări, așa cum va fi și cea a fiului dânsi, regele Mihai, dumneaei va degaja însă, tot mereu, un aer de pace și noblețe

Viitoarea soție a lui Carol al II-lea și prima fiică a regelui Constantin al Greciei, a venit pe lume la data de 3 mai 1896, la Atena. Înruștată cu două mari dinastii domnitoare ale vremii, cea rusă și cea britanică, ea va primi o educație aleasă. Va avea însă o viață marcată de evenimente ciudate. Abdicarea bunicului, George I, va da startul primului exil al vieții sale.

DR. MAXIM (IULIU-MARIUS) MORARIU

Vor urma curând și altele. Războiul o va găsi, asemenea altor fețe princiare, pe front, în calitate de infirmieră. Va lega răni, va îmbărbăta soldații și va fi o suverană în mijlocul poporului ei.

După război, la 12 ianuarie 1921, se va logodi cu Carol al Doilea. La 10 martie, se vor căsători. Ulterior, la 25 octombrie, în același an, se va naște viitorul rege Mihai. La nici doi ani după acest eveniment, idila prințului Carol cu Elena Lupescu, va contribui la ruperea relației dintre cei doi. Carol va semna că renunță la toate drepturile successorale, iar la 4 ianuarie 1924, parlamentul îl proclamă pe tânărul fiu al cuplului drept moștenitorul de drept al tronului.

Frumusețea sufletească și noblețea regală sunt frumos ilustrate și de modul în care i-a stat alături socrului ei, regele Ferdinand în ultimele clipe. Suveranul ce a avut norocul să făurească Unirea o aprecia pentru umorul și inteligența ei, fapt ce explică de ce va petrece multă vreme la căpătâiul său.

Odată cu plecarea lui Carol, ea se va dedica educației fiului, devenit rege la nici șapte ani de viață. Repetatele cereri de divorț se vor izbi de refuzul reginei ortodoxe, pentru care căsătoria e sacră. Curtea supremă va fi cea care, la 21 iunie 1928, va satisface dorința fostului prinț, pe motiv de „nepotrivire”. Doi ani mai târziu, Carol se va întoarce. La scurtă vreme, i se va cere să părăsească România. După un popas la Londra, va ajunge la Florența, unde se va stabili într-un superb palat renașcentist, pe care îl va boteza „Vila Sparta”. Noul rege îi va permite să-și petreacă anual 60 de zile împreună cu fiul său, însă își va încălca constant promisiunea. Abia în data de 21 septembrie 1940, odată cu abdicarea lui Carol și urcarea la tron a lui Mihai, se va întoarce în țară, unde va primi titlul de Regină Mamă.

Intrarea României în război va constitui prilejul ca suverana să-și arate devotamentul față de țară. Va dispune transformarea unei aripi a Palatului Regal în spital și va coordona cap-coadă activitatea lui. Se va remarca atunci încă o dată, ca o regină preocupată de soarta poporului său, va avea grijă de răniți și-i va fi sfătuitoare tânărului rege.

După data de 30 decembrie 1947, când regele va abdică, va lua și ea calea exilului. La 3 ianuarie va părăsi România, pe care nu o va mai revedea cât va trăi. Va ajunge la Lausanne, va călători puțin prin Europa și se va stabili din nou, preț de trei decenii la Florența, unde se va remarca prin același farmec plăcut, cum o descria prințesa Martha Bibescu. Perioada florentină va fi caracterizată de asemenea și de o serie de acte filantropice. De exemplu, la inundațiile din anul 1966, va dona 200000 de lire municipalității, pentru refacerea patrimoniului distrus.

Înspre finele vieții, din pricina constrângerilor materiale, se va muta însă la Lausanne, unde-și va trăi ultimele clipe alături de regele Mihai, regina Ana și nepoatele dânsiei. Va fi înmormântată de nepotul ei, mitropolitul Damaskinos (căci regina era grecoaică, deci ortodoxă), la cimitirul din Boix de Vaux. Câteva decenii mai târziu, când vremurile vor permite, va fi neînhumată la catedrala regală de la Curtea de Argeș, întorcându-se astfel din nou în țara pe care a condus-o.

Principesa Ileana sau cum a fost ea cunoscută în cea de-a doua parte a vieții, Maica Alexandra, s-a născută la 23 decembrie 1908, cu două zile înainte de Crăciun, fiica regelui Ferdinand și a Reginei Maria, va fi botezată în credința Ortodoxă la data de 15 ianua-

FEMEILE DIN FAMILIA REGALĂ A ROMÂNIEI

Principesa Ileana

arie, la palatul regal din București, avându-l ca naș pe regele Eduard al VII-lea al Marii Britanii.

A primit o educație aleasă, studiind, ca și surorile sale, la colegiul din Heathfield-Ascot din Marea Britanie. De asemenea, a studiat sculptura cu Ion Jalea și pictura cu Jean Al. Steriadi. Încă de la vârsta de 8 ani, s-a arătat conștientă de responsabilitatea pe care o avea ca prințesă, însoțindu-și mama în faimoasele vizite la spitalele de campanie de pe front. Ulterior, după Marea Unire, va înființa în spațiul

românesc Asociația Tinerelor Femei Creștine, a cărei președintă va fi aleasă, dar și Asociația Cercetașilor României. Odată cu urcarea pe tron a fratelui său, Carol, va fi îndepărtată din aceste funcții.

În anul 1931, la 26 iulie, se va căsători cu Arhiducele Anton de Habsburg, prinț de Toscana, cu care vor avea împreună 6 copii. Ulterior, în timpul celei de-a doua conflagrații mondiale va lucra ca soră medicală, atât pe teritoriul german, cât și pe cel românesc, urmând modelul mamei sale. În 1944, va înființa spitalul „Inima Reginei Maria”, ce va funcționa cu sprijinul Crucii Roșii Internaționale până în anul 1948.

Abdicarea Regelui Mihai o va sili să ia drumul exilului. Va desfășura și aici o activitate aparte de promovare a României și a valorilor ei. Principesa își va cultiva de asemenea, probabil influențată și de dorul de țară, talentul scriitoricesc, lăsând două valoroase volume de memorii.

Problemele de familie ce vor debuta în 1959, odată cu decesul fiicei, survenit în urma unui accident aviatic, și accidentul de călătorie al arhiducelui Ștefan, o vor aduce din nou aproape de credința Ortodoxă, pe care o îmbrățișase de mică. Se va retrage în 1961 la Mănăstirea „Acoperământul Maicii Domnului” din Bussy-en-Othe, Franța, îndrumată fiind de cunoscutul episcop Anthony Bloom. Din anul 1967 va depune și voturile monahale, devenind Maica Alexandra. Apoi, în America, mai precis în Elwood City din Pennsylvania, va înființa prima mănăstire Ortodoxă românească din America de Nord, cu hramul „Schimbarea la față”. Locașul va fi sfințit la 28 septembrie 1968. De asemenea, își va cultiva vocația de scriitoare, oferind posterității un frumos tratat despre îngeri.

În Statele Unite, a avut relații apropiate atât cu elitele exilului, pe care le vizita uneori și cu care avea corespondență, cât și cu personalități și figuri de prim rang ale Ortodoxiei (specialiștii care au investigat acest subiect țin să menționeze aici nume precum cel al părintelui Arsenie Boca, cel al părintelui Andrei Scrima, sau cel al maicii Benedicta, ca mireancă Zoe Dumitrescu Bușulenga). Faima principesei devenite călugăriță nu va rămâne pradă anonimatului în spațiul american, căci, postum, va deveni subiectul unor interesante monografii.

În 1990, în vârstă de 81 de ani, principesa monahie va vizita din nou România, răspunzând invitației societății de binefacere Christiana. La câteva luni după întoarcerea în America, își va încheia călătoria pe acest pământ, lăsând în urmă o frumoasă moștenire în plan cultural și spiritual.

A fost o femeie aparte, ce a reușit să creeze o adevărată punte între monarhie și monahism, fiind atât o prințesă ce s-a remarcat prin prestanță, delicatețe și ținută, cât și o măicuță ce a adus în atenție dimensiunea nobilă a Ortodoxiei într-o societate secularizată cum este cea americană.

MAREA UNIRE

MAREA UNIRE – SOLOMON HALIȚĂ ȘI MĂRTURIILE DIN FAMILIA NOASTRĂ

CONSTANȚA VAIDA HALIȚĂ¹

Sunt nepoata profesorului Solomon Haliță, luptător pentru realizarea unității poporului român și fruntaș în opera de înfăptuire a Marii Uniri, inspector general al învățământului, prefect al județelor Iași și Năsăud, decorat cu Steaua și Coroana României, în grad de Ofițer și Comandor.

Sunt foarte rare în istoria unui popor ceasurile când acesta, dintr-o dată, năvălește direct în propria istorie, pentru a spune ce vrea, și atunci fără ezitări și nevoie de tălmăciri. Articolul de față și însemnările care îl vor urma nu sunt lecții, autoarea neavând competența istoricului și nici pe aceea de natură etică sau morală. Datoria să le manifeste pe acestea rămâne celor în drept și celor care conduc destinele acestei țări.

Doresc doar să prezint câteva momente și persoane legate de Marea Unire, mărgininu-mă la ce se găsește în arhiva noastră de familie, în special, cu privire la unchiul Solomon, limitând comentariul și interpretările la cât mai puțin. Probabil nu m-aș fi încumetat la inițiativa de acum, dacă n-aș fi văzut, împreună cu noi toți, distorsiunile și falsificările care apar, inacceptabile, poate orchestrate, privind istoria Marii Uniri, produse de diferite „grupe de lucru”, cu variate și deloc sărăcicioase susțineri.

Ce-am făcut noi, în istoria noastră? Nu ne-am făurit glorie pe spinarea altora și n-am căutat *Pământ* și *Apă* aiurea – niciodată.

Ce-i drept, nu ne învrednicirăm să avem programe pe măsură, ca alții, care au un *Program Trianon 100*, deși poate li s-ar potrivi mai bine un *Program Pașalâc 150 de ani*, având materie. Îmi permit să cred că îi așteptăm pe cei în drept, precum Academia Română, Ministerul Culturii, cel etern dat pentru stabilitate, sau Departamentul Românilor de Pretutindenii, să vină cu un *Program România Daco-Romana 2000*, cu un departament pentru monitorizarea publicațiilor și evenimentelor, care să ofere expoziții, conferințe, burse de studiu al arhivelor de la Viena și de la Vatican și cu oportunități de întâlnire în care să se prezinte, mai cu seamă pentru tineri, idealurile și luptele intelectualității noastre pentru promovarea identității naționale.

Ce putem noi scrie? – pentru actorii evenimentelor, numele și două date, arătând

¹ Articolul de față a fost publicat de autoare în revista *Curtea de Argeș*, Anul VIII, 2017, nr. 9(82), pp. 13-15. Mulțumim, pe această cale, domnului George Păun, redactorul-șef al revistei, pentru amabilitatea de a ne pune la dispoziție acest articol.

CONSTANȚA VAIDA HALIȚĂ

un *de atunci* și un *până atunci*, arătând începutul lucrării lor și sfârșitul care o întregește.

Copârșeul – sicriul – unchiului Solomon a fost purtat la Sângeorz-Băi, mai întâi de *elevi*, semn că a plecat dintre ai lui un *om al școlii* [4], apoi de bărbați ai locului, în *strai* *naționale*, semn că a plecat un *patriot*. În acest fel și-a început drumul spre noi, spre istoria noastră, pe care nu o va părăsi niciodată, Solomon Haliță (1859-1926). L-au condus ai lui, oameni din „Sângeorzul, sat românesc”, dintr-unul „fără amestec”, cum precizează Nicolae Iorga [3, pp. 295-296]. Marele istoric îl citează pe Solomon Haliță și nu uită să ne spună că acesta a dat satului său o casă a culturii, pe care o cumpărase pentru aceasta. „clădirea cea frumoasă de la marginea drumului...” (*op. cit.*). A fost S. Haliță mai mult profesor, fruntaș unionist, prefect? Istoria/destinul ne face un semn, ne comunică un verdict: a murit pe 1 decembrie 1926.

În 1925, cu un an înainte de deces, Solomon Haliță a organizat, din proprie inițiativă, la Prefectura Bistrița-Năsăud pe care o conducea, celebrarea a 7 ani de la Marea Unire, la care contribuise efectiv. Am găsit acest discurs în cartea vrednicului de toată lauda, teologul ortodox Alexandru Daraban [2]. Mie și lui Dragoș, soțul meu, nu ne-a venit să credem că ideile din această cuvântare au putut să apară în urmă cu aproape 100 de ani, așa că am cerut ajutorul doamnei Cornelia Vlasin, directoarea Arhivelor Județene Bistrița, prin domnul Ioan Pinte, directorul Bibliotecii Județene, pentru a avea ziarul vremii sub ochi. Textul ne vorbește de la sine, cu putere, pentru autenticitate, vezi citatul care urmează și scanarea alăturată din *Gazeta Bistriței*, Anul V, nr. 24, 15 Decembrie 1925, p. 1-2.

„Conform programului fixat, la ora 11.30 dl Prefect S. Haliță deschide solemnitatea prin următoarea cuvântare:

Onorată asistență,

„Ne-am întrunit astăzi aci ca să prăsnuim a 7-a aniversare a celui mai însemnat eveniment din istoria noastră națională: întregirea patrimoniului strămoșesc prin unirea Ardealului cu Țara-Mamă.

După unirea cu vechiul Regat a Basarabiei și Bucovinei, părți rupte de vitregia vremilor din trupul Moldovei lui Ștefan Cel Mare, poporul român din Transilvania, Banat, Crișana și Maramureș prin mandatarii săi aleși de toate ținuturile și prin glasul a peste 100000 de țărani, în frunte cu floarea intelectualității române, cu Mitropolii și episcopii ambelor confesiuni, a hotărât în ziua de 1 Dec. 1918, în Alba-Iulia lui Mihai Viteazul, Unirea pe veci cu România.

Prin acest act de o covârșitoare însemnătate istorică, provinciile românești cari au purtat mai îndelungată vreme jugul asupritor al străinului, s’au unit cu surorile lor de același sânge, închegându-se într’un singur trup, formând un singur stat: România Mare, liberă și independentă.

Lăsată urmașilor – de colonii așezați de marele împărat Traian pe aceste plaiuri, ca să stea ca sentinelă a civilizației latine împotriva hoardelor barbare, care din fundurile Răsăritului îndepărtat se revărsau ca puhoiul năpraznic și amenințau hotarele împărăției romane.

Sentinelă romană așezată aci de „Maica Roma cea bătrână” cum zice bardul de la Mircești, și-a făcut datoria, cum îi dicta nobila ei origină.

De multe ori a trebuit să se încovoie sub greutatea valului dușman, dar înfrântă n’a fost niciodată, căci „apa trece și pietrele rămân” și tot ce-i val, ca valul trece.

D-nelor și D-lor,

MAREA UNIRE – SOLOMON HALIȚĂ ȘI MĂRTURIILE DIN FAMILIA NOASTRĂ

Ar trebui să depășesc cadrul cuvântării mele dacă aş arunca o privire retrospectivă cât de scurtă asupra momentelor, chiar și numai a celor mai principale, cari au creat situația politică a neamului românesc, așa cum el se află în preajma izbucnirii războiului mondial, cu atât mai puțin mă voi ocupa de fazele în care s'a desfășurat acest crâncen război.

Țin însă să relev că România a avut și ea partea ei de suferință în acest război și a avut și o însemnată parte de glorie neperitoare.

În urma dezastrelor cauzate de acest cataclism fără egal în istoria omenirii, s'ar fi crezut că soarele binefăcător al păcii va încălzi toate inimile și va lumina toate mințile, pentru ca grozăviile războiului să nu se mai repete, iar popoarele să aibă liniștea necesară pentru vindecarea rănilor sângerânde.

Era multă nevoie de odihnă, după ce la Oituz, la Cireșoia și la Siret scrisese cu litere de sânge că „pe aici nu se trece”, după ce la Mărăști și Mărășești a pus lumea în uimire prin faptele sale de arme, după ce curățind țara de dușmanii cari o invadaseră a pus stăpânire pe hotarele etnice ale neamului românesc, tot el a fost chemat de soartă să potolească focul nebuniei comuniste, ce izbucnise cu furie la vecinul din apus, care voia să întindă mâna tovarășului său din răsărit, pentru ca împreună să preumbe din nou spectrul morții, jaful și pârjolul peste trupul istovit al patriei abia întregite.

După lupte crâncene la Tisa, armata română înaintează triumfătoare până în inima țării dușmanului milenar, și cu sabia într'o mână, cu bucata de pâine în cealaltă restabilește ordinea în trufașa capitală înfometată de teroarea roșie.

Iar astăzi, după 7 ani dela încheierea păcii generale, sentinela română tot mai trebuie să stea de veghe la Nistru, pentru că soarele păcii și al dreptății încă n'a putut împrăștia norii – ce amenință – din răsărit.

Să fim însă tari în credința puterilor și vitejiei neamului nostru...”

Este un discurs puternic. Oratorul nu ezita să ne spună, fără ocolișuri, unde vede vocația țării noastre, în istorie: „sentinelă a civilizației latine împotriva hoardelor barbare, care din fundurile Răsăritului îndepărtat...” Impresionează clarviziunea și avertismentul său de acum 90 de ani privind „focul nebuniei comuniste, ce izbucnise cu furie la vecinul din apus, care voia să întindă mâna tovarășului său din răsărit”. Ceva seamănă cu ceea ce auzim și vedem noi azi.

Unchiul meu, Solomon Haliță, despre care vreau să vă povestesc, s-a născut în Sângeorz-Băi, județul Bistrița-Năsăud, din părinții Maxim și Ileana Haliță, având o soră – Elisabeta, și un frate – Alexandru Haliță, profesor și vicar foraneu greco-catolic de Rodna, bunicul meu.

După terminarea liceului la Năsăud, Solomon pleca cu Iuliu Moșil (1859, Năsăud – 1947, Năsăud), viitor profesor și director de școală, membru de onoare al Academiei Române din 1943, pentru a-și continua studiile la Viena, cu bursa obținută din Fondul Grăniceresc, vezi [5]. Obține două licențe, prima la Universitatea din Viena, Facultatea de Istorie și Filosofie, și cea de a doua, de Pedagogie, la „Wiener Pedagogium”. Se întoarce acasă în Ardeal, unde oficialitățile statului maghiar îi oferă poziții sub nivelul pregătirii și dorințelor sale și pleacă în Regat, ca mulți ardeleni înaintea sa. Aici este numit profesor, pe rând, la Dorohoi, Bârlad, Galați și Iași.

Format în școala năsăudeană și la „România Jună” de la Viena, pedagog, organizator energetic, „om de nădejde”, într-un cuvânt, Solomon devine colaborator apropiat a ministrului Spiru Haret. În calitate de inspector general al învățământului normal și primar, participă di-

CONSTANȚA VAIDA HALIȚĂ

rect la realizarea Reformei Învățământului. În timpul Primului Război Mondial, când guvernul român era refugiat la Iași, precum și îndată după terminarea războiului, Solomon Haliță duce o muncă energică de asistență socială și de susținere a refugiaților, asigurându-le adăpost, hrană și îmbrăcăminte, ca secretar al Societății de asistență socială „Regina Maria” [6], [7, p. 186].

În aceeași perioadă, în Transilvania s-a agravat situația politică în cursul anului 1918. De acolo soseau vești îngrijorătoare privind acțiunile criminale ale jandarmilor maghiari care terorizau populația românească. În această stare de fapt, s-a simțit necesitatea contactării directe a Comitetului Partidului Național Central, pentru stabilirea unei strategii pentru realizarea Marii Uniri. În urma unei consultări, între prim-ministrul generalul Constantin Coandă, Ion I.C. Brătianu, generalul Arthur Vaitoianu și Solomon Haliță, se decide trimiterea unei delegații în Ardeal, în frunte cu Haliță, pentru a stabili legătura cu liderii unioniști, pentru a observa evenimentele la fața locului și pentru a pregăti proclamarea Unirii, [7, p. 186], [1, pach. V, dos. 88, f. 3]. (Constantin Coandă, 1857-1932, a fost un general român, fost profesor de matematici la Școala națională de poduri și șosele din București și, pentru o scurtă perioadă, 24 octombrie – 29 noiembrie 1918, președinte al Consiliului de Miniștri și ministru de Externe al României. Printre cei 7 copii ai săi, 5 băieți și 2 fete, s-a numărat și celebrul Henri Coandă).

Din delegație făceau parte, pe lângă Solomon Haliță, Ion Bordea, Ion Boeru, Gavrilă Petri, Isidor Popovici ș.a. cărora li se alătură Laurențiu Oanea, proaspăt sosit din Ardeal. În sprijinul misiunii, Legația Republicii Franceze din România a emis o recomandare la 13 noiembrie 1918, din Iași, semnată de atașatul militar, generalul Lafont, în care se preciza componența delegației și faptul că misiunea avea „l’agrément de la Legation de France” [7, p. 187].

Rolul lui Solomon Haliță în această misiune era hotărâtor. El cunoștea nemijlocit intențiile și părerile guvernului liberal român și avea legături directe cu frunțașii unioniști ardeleni, cu care putea duce discuții și alcătui strategii, între aceștia numărându-se și fratele său, vicarul Alexandru Haliță.

Din cele ce-și amintea tatăl meu, medicul Mircea Haliță, unchiul Solomon a sosit la Năsăud în seara zilei de 19 noiembrie 1918.

În casa bunicului Alexandru din Năsăud veneau deseori frunțașii unioniști din zonă. Statutul de reședință a vicarului foraneu conferea locuinței oarecare autonomie și respect din partea autorităților și astfel locul se transformase într-un fel de „sediul” al oponentilor regimului. Nu era un lucru neobișnuit ca la drum de seară, feriți de ochii jandarmilor, să apară la vladica Haliță musafiri veniți de dincolo de munți sau din alte părți ale Ardealului. George Coșbuc, de pildă, prieten apropiat al familiei și coleg de școală „trivială” cu frații Haliță, revenea adesea în Ardeal, în locurile sale natale, Hordou, în clandestinitate. După 1908, aceste drumuri le făcea în mod curent, cu pașaport, petrecând o vreme în casa lui Solomon de la Sângeorz, unde a și scris poezii. Așa s-a pomenit bunica Sultana, la fereastra casei, într-o seară târzie cu G. Coșbuc. Cu silueta lui inconfundabilă, elegant, îmbrăcat în negru și cu pălăria cu boruri mari, care îi acoperea ochii, a apărut ca o nălucă, desprinsă din întuneric.

Episodul care urmează nu face excepție de la cele amintite. Astfel, în seara de noiembrie pomenită, în fața casei bunicilor, s-au oprit trei autovehicule. Au fost deschise porțile curții și din mașini a coborât un grup de persoane. Era delegația trimisă în Ardeal de

---

MAREA UNIRE – SOLOMON HALIȚĂ ȘI MĂRTURIILE DIN FAMILIA NOASTRĂ

---

către Guvernul român, stabilit în timpul războiului la Iași. Făceau un popas, după un drum anevoios, cu primejdii, prin trecătorile Carpaților.

Misiunea delegației era aceea de a duce la Comitetul Național Român din Transilvania două autovehicule și o camionetă, precum și o sumă mare de bani, în sprijinul acțiunilor de pregătire a Marii Uniri. Sarcina îi fusese încredințată lui Solomon Haliță, care se bucura de deplină încredere din partea lui Ion Brătianu și a Partidului Liberal, având în același timp legături strânse cu frunțașii ardeleni, între care se număra chiar fratele său, vicarul, în casa căruia se opriseră. Aici s-au adunat și alți unioniști din localitate, pentru o consfătuire și pentru a se pune la curent cu ultimele evenimente. Apoi, delegația pleacă mai departe, în timpul nopții, la Dej, la Th. Mihaly, și, împreună cu acesta, la Olpret, la Alexandru Vaida Voievod. Sosind acolo, Solomon Haliță îi predă lui Vaida Voievod cele trei autovehicule și banii trimiși de Guvernul Român. Martor al acestui moment este chitanța olografă a lui Vaida, alăturată, cu specificarea ajutorului primit, prin intermediul lui Solomon Haliță, conducătorul delegației.

Tot aici s-a întocmit și un memoriu adresat prim-ministrului Coandă. Solomon Haliță îl însărcinează pe I. Boeru să transmită documentul guvernului la Iași, el rămânând în continuare în Ardeal, în vederea pregătirii Marii Uniri.

Memoriul conține o prezentare completă a situației de pe teritoriul Transilvaniei. Se arată că guvernul maghiar a mobilizat contingentele 1896-1900, *contrar prevederilor armistițiului convenit*, cu scopul realizării unei rezistențe armate împotriva românilor și a slovacilor. Frunțașilor români li s-a spus că „nu vor scăpa de o noapte a Sf. Bartolomeu” [7, p. 188], [1, f. 20-21]. Nu pot da o descriere cât de cât precisă a situației în locurile lăsate la voia jandarmilor maghiari înarmați, după ce soldații români fuseseră lăsați la vatră dezarmați. Memoriul solicita intervenția României pe lângă țările din Tripla Înțelegere, în sensul unui protest contra acțiunilor ministrului Rusiei, acreditat la Budapesta, favorabile maghiarilor și îndreptate împotriva românilor [7, p. 188], [1, *op. cit.*]. Nu este greu să facem legătura între această activitate „diplomatică” și faptul că în acea vreme se puneau bazele unei Republici Sovietice Ungare, în frunte cu Béla Kun (inițial Béla Cohen), liderul revoluției bolșevice din Ungaria din 1919. Aflăm că ungerii au trimis agenți în sate pentru a propaga ideile bolșevice, chemând populația la nesupunere față de autoritățile noastre. Se spunea că revoluția bolșevică oferă „drepturi nelimitate și pământ” în vreme ce „România nu dă nimic” [7, p. 189].

Se aflase, de asemenea, de mobilizarea unui *regiment secuiesc* pentru organizarea unei rezistențe armate împotriva românilor, precum și de actele criminale, de pe tot teritoriul Transilvaniei, culminând cu *măcelul de la Beliș – Huedin*. Astfel s-a considerat necesar să se ceară guvernului român trimiterea de urgență de trupe pentru apărarea populației românești.

Misiunea lui Haliță a continuat. Discuțiile dintre membrii misiunii și frunțașii ardeleni se desfășoară de-a lungul multor zile, la Dej, la Cluj, cu Emil Hațeganu, la Gherla, cu episcopul greco-catolic Iuliu Hossu.

Noi, în familie, respectiv tatăl meu, am aflat de cât de mult a insistat unchiul Solomon în aceste întâlniri pentru realizarea unui punct de vedere comun al frunțașilor unioniști, din partea de nord a Ardealului, cu cei din alte zone, pentru organizarea Marii Adunări Naționale la Alba Iulia, inițial existând puncte de vedere diferite. În final, Solomon Haliță pleacă la Alba-Iulia. În preziua Adunării Naționale, Haliță a conferit cu toți liderii unio-

CONSTANȚA VAIDA HALIȚĂ

niști „până noaptea târziu” pentru a-i convinge să nu includă în Proclamație promisiuni privind drepturile minorităților care să angajeze întreaga țară [7, p. 189]. Asumate unilateral, acestea ar fi putut îngreuna, în perspectivă, politica viitoare a României. Poziția lui Solomon Haliță era dificilă, el nefiind reprezentantul oficial al guvernului, ci numai un însărcinat cu o misiune de observator.

În fapt, Solomon a participat direct, activ, la întocmirea proiectului de Proclamație pentru Marea Adunare de la Alba Iulia. La 1 decembrie el s-a găsit alături de fratele său, Alexandru Haliță, delegat din partea Consiliului Național Român din Bistrița-Năsăud și de alți 1.208 de delegați, la ședințele Marelui Sfat.

Solomon Haliță își încheie misiunea în Ardeal o dată cu realizarea Marii Adunări de la Alba Iulia și întocmește un raport trimis printr-un curier special la Iași, către prim-ministrul Coandă, conținând actul de maximă satisfacție și mândrie patriotică pentru el și pentru toți, Proclamația de la Alba-Iulia, care fusese *votată de toți delegații, în unanimitate*. Solomon Haliță îi aduce la cunoștință regelui Ferdinand îndeplinirea marelui act, care va marca istoria țării și a domniei majestății sale. Este semnificativ, pentru situația politică încă tulbură în care se zbătea Transilvania, faptul că telegrama adresată tronului a fost trimisă printr-un curier, în mare siguranță, până la hotarul vremelnic cu România și apoi prin primul oficiu poștal românesc la destinație. După ani de la împlinirea Unirii, unchiul Solomon își amintea, în cercul familiei și prietenilor, momentele de mare tensiune, dar și de înălțare prin care trecuse la împlinirea acestui mare vis: o Românie întregită, puternică și independentă – țara lăsată nouă ca zestre să continuăm opera înaintașilor.

Pe S. Haliță acum îl așteptau alte misiuni. Se impunea refacerea Iașului, care fusese supraaglomerat și marcat de adăpostirea numeroasei populații refugiate din timpul războiului. Măsurile necesare au fost luate sub îndrumarea lui S. Haliță, numit în acele împrejurări prefect de Iași. Neobosit, a cumpărat de pe piață magazine întregi de încălțăminte, îmbrăcăminte și alimente. Inspectoratul învățământului a oferit cămine celor strănși de pe drumuri [6], [7, p. 186].

Din 1922 revine în Ardeal, în funcția de prefect al județului Bistrița-Năsăud. Aici se concentrează în special pe dezvoltarea învățământului românesc, atât de necesar în urma politicii de maghiarizare, cât și pe susținerea și organizarea domeniului economic, sursă de venit pentru finanțarea operelor de culturalizare și înflorire a ținutului său natal. În timpul mandatului se înființează trei licee noi, patru școli de meserii și o școală normală de învățători. Sute de ani, poporul român fusese lipsit de învățământ în limba română, în afara câtorva școli confesionale, în special greco-catolice, care cu multe sacrificii au menținut limba noastră în școlile lor.

Iată unul dintre evenimentele care ilustrează această situație. Cu ocazia comemorării a 400 de ani de la moartea lui Ștefan cel Mare, istoricul și savantul Nicolae Iorga a publicat, cu sprijinul lui Spiru Haret, pe atunci ministru al Învățământului, o carte, *Istoria lui Ștefan cel Mare pentru poporul român*. Publicarea acestei cărți era un prilej de cunoaștere și întreținere vie în conștiința românilor a istoriei neamului și de cultivare a sentimentului de mândrie națională în rândul populației, inclusiv a românilor din Transilvania, lipsiți de informațiile necesare din istoria noastră. Transmiterea unui număr mare de exemplare către Ardeal punea problema dificilă a trecerii lor peste graniță, departe de ochiul vigilent al autorităților statale austro-ungare. În această situație, Spiru Haret s-a adresat prietenului și colaboratorului său de nădejde, Solomon Haliță. Acesta a organizat, la cererea ministrului,

MAREA UNIRE – SOLOMON HALIȚĂ ȘI MĂRTURIILE DIN FAMILIA NOASTRĂ

transportul și distribuirea a 1.000 de exemplare cu ajutorul lui Septimiu Mureșan și a altor intelectuali de încredere, din mai multe orașe transilvănene.

Caracterul puternic, voința, energia și capacitatea de organizator au fost darurile cu care Dumnezeu l-a înzestrat pe Solomon Haliță și care au marcat întreaga sa activitate, atât pe tărâm politic, cât și pe cel cultural și de învățământ.

Iată ce spune Spiru Haret în scrisoarea adresată lui Solomon Haliță referindu-se la difuzarea cărții lui Iorga: „aș vrea să vă dau vreo 1.000 de exemplare, pentru a fi distribuite în Transilvania. Oare le vom putea trece acolo?... Te rog să regulezi d-ta distribuția, cum vei crede mai bine, prin românii de acolo...” [2].

Tatăl meu, Mircea Haliță, un om de o blândețe și discreție deosebită, mi-a spus odată cu năduf: „nici Tatăl Nostru nu puteam să-l spunem în românește la începutul orelor”. Am certificatul lui de studii școlare, cu toate materiile în maghiară. Studierii limbii române nu îi era rezervată nici măcar o oră.

În ceea ce privește numele de botez ale românilor, acestea erau supuse unei convertiri în limba maghiară. Pruncul, pe care preotul îl boteza, în Numele Sfintei Treimi, Andrei, devenea Andraș, Matei devenea Matiaș etc. De aceea, românii își botezau copii cu nume romane, latine, Ovidiu, Cezar, Flaviu, sau unele din vechiul Testament, ca Solomon, Isaia, Avram. Bunicului meu Alexandru i s-a pocit numele în Sandor în acte. Pe lângă obrăznicie, acest lucru era și o batjocorire a botezului, un organ administrativ intervenind discreționar într-un act consacrat prin Taina Botezului.

Pentru întregirea chipului lui Solomon Haliță, îmi amintesc de poveștile de la bunica mea, Sultana, soția vicarului Haliță, despre vizitele lui Solomon în Ardeal, în vacanțele de vară, în casa fratelui său. Aici el „aplica” propriilor săi nepoți instrucțiunile și metodele didactice pe care le introducea în școlile din România, spre admirația și respectul copiilor elevi, amestecate probabil și cu puțină teamă. Prima măsură care era stabilită de la sosire, era obligativitatea de a se adresa între ei cu numele lor, întreg și frumos: Alexandrina, Elena, Sultana și Mircea. Nu admitea diminutive ca Zina, Titi, Tana. Dimineața se făcea scularea devreme și, după micul dejun, luat cu toții la masa din sufragerie, în bună dispoziție și glume, se trecea pe prispa din spatele casei, unde se deschideau cursurile unei „școli de vară” cu cei patru nepoți, unchiul Solomon punând accentul pe cunoștințele de istoria românilor și limba română, materii la care cu siguranță copii erau deficitari, ca urmare a politicii de deznaționalizare desfășurate de autorități.

Vizitele în Ardeal începeau la Năsăud și se încheiau la Sângeorz, la casa părintească, de care unchiul Solomon era legat sufletește. Venirea lui era imediat vestită localnicilor, care zi de zi se adunau în fața casei pentru a-l saluta și a-i împărtăși din necazurile și problemele lor. Tata își amintea cum, pe treptele care urcau către veranda din stânga casei, stăteau înșirați, dimineața, țărani frumos îmbrăcați, cu cămășile albe ale portului și pălăria în mână, așteptând rândul, ca la spovedanie, pentru a primi un sfat bun sau un gând de îmbărbătare. Unchiul Solomon se bucura de mare încredere în rândul lor, după cum și ei simțeau în cuvintele lui căldura și înțelegerea omului care, plecat din mijlocul lor, nu uitase suferințele poporului și îndatorirea primordială de ridicare a lui.

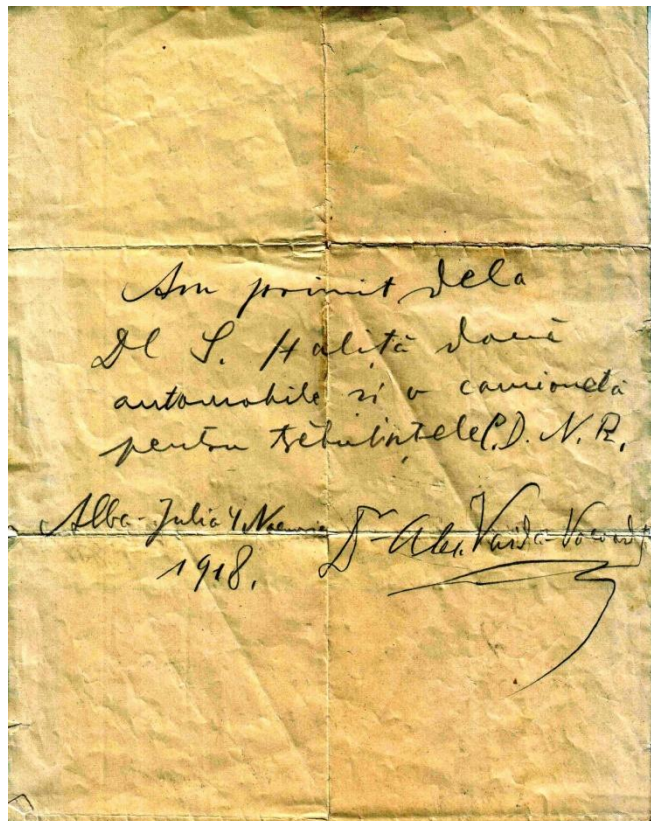
Solomon Haliță a rămas așa cum ne apare de-a lungul vieții, neschimbat, neaplecător, neaplecător pentru neamul său și înțelept precum premonitoriu i-a fost pus numele.

CONSTANȚA VAIDA HALIȚĂ

Bibliografie

- [1] ASB Arhivele Bistrița, fond Solomon Haliță, citate după Lazar Ureche [7].
- [2] Solomon Haliță, *Om al epocii sale*, Ediție îngrijită, studiu introductiv și note de Alexandru Dărăban, cu o prefață de Mirela Popa-Andrei, Editura Mega, Cluj-Napoca, 2015.
- [3] Nicolae Iorga, *Neamul românesc în Ardeal și Țara Ungurească*, Saeculum, București, 2005, pp. 295-296.
- [4] Sandu Manoliu, *Un om și o energie: Solomon Haliță în „Icoana unei școli dintr-un colț de țară românesc”*, Năsăud, 1930.
- [5] Iuliu Moisil, *Viața studenților români din Viena în a doua jumătate a sutei a XIX-a. Amintiri*, *Revista Bistriței*, în *Arhiva românească*, Năsăud, 1925.
- [6] C. Sporea, *La mormântul lui Solomon Haliță*, *Gazeta Bistriței*, nr. 24, 1926, p. 2.
- [7] Lazar Ureche, *Solomon Haliță – militant pentru înfăptuirea Marii Uniri*, *Revista Bistriței*, nr. 8, 1994.

TABLOU
cu locuitorii comunei Sângeorgiul-Român care în 1918/1919
au făcut parte din Garda Națională

Nr. crt.	Numele și prenumele	Gradul în armata austro-ungară	Funcțiunea în Garda Națională	Starea socială actuală	Adresa (Domiciliul)	Observări
1	Sohorca Iustin	sublocotenent în rezervă	comandant	învățător și director pensionar	Sângeorz-Băi	-
2	Sohorca Sabin	sergent	ajutor de comandant	-	Sângeorz-Băi	-
3	Jarda Varnava	plutonier	șef de grupă	-	-	mort
4	Oproaie Gavrilă	plutonier	șef de grupă	-	-	mort
5	Maxim Niculae G.	plutonier	șef de grupă	agricultor	Sângeorz-Băi	-
6	Anton Traian	sergent	gardist	agricultor	Sângeorz-Băi	-
7	Ciobotar Maxim	sergent	gardist	agricultor	Sângeorz-Băi	-
8	Cicedea George	caporal	gardist	agricultor	Sângeorz-Băi	-
9	Joja Dănilă	caporal	gardist	funcționar	Cluj	-
10	Mărcuș Leon	caporal	gardist	agricultor	Sângeorz-Băi	-
11	Jarda Vas. Maxim	caporal	gardist	-	-	mort
12	Sohorca Anton	soldat	ordonanță	agricultor	Sângeorz-Băi	mort
13	Râmbulea I. Alexa	soldat	gardist	agricultor	Sângeorz-Băi	-
14	Joja Gherasim	soldat	gardist	agricultor	Sângeorz-Băi	-
15	Șpaimoc V. Ioan	soldat	gardist	agricultor	Sângeorz-Băi	-
16	Buia Ilie	soldat	gardist	-	-	mort
17	Sohorca A. Emil	soldat	gardist	agricultor	Sângeorz-Băi	-
18	Dobzeu Maxim	soldat	gardist	agricultor	Sângeorz-Băi	-
19	Gabor Ilie	soldat	gardist	-	-	mort
20	Lupșor Ioan	soldat	gardist	-	-	mort
21	Răzvanță Vasile	soldat	gardist	agricultor	Sângeorz-Băi	-
22	Grec Petru	soldat	gardist	agricultor	Sângeorz-Băi	-

Sângeorz-Băi, la 25 iulie 1938¹.

¹ Adrian Onofreiu, Ioan Pinte, Cornelia Vlașin (coordonatori), *Anul 1918 în județul Bistrița-Năsăud – Contribuții documentare*, Editura Mega, Cluj-Napoca, 2018, pp. 642-643 (Serviciul Județean Bistrița-Năsăud al Arhivelor Naționale, Fond *Prefectura județului Năsăud*, d. 1789/1940, f. 254).

BISERICĂ, ȘCOALĂ, SOCIETATE

ȘCOALA GRECO-CATOLICĂ TRIVIALĂ DIN SÂNGEORGIU

- 1880/1881 -

a) Corpul învățătorilor

1. **Mihai Domide**, director, învățător ordinar în clasa a III-a. A propus, afară de Religie, toate celelalte obiecte în clasa a III-a. Numărul orelor pe săptămână: 24¹.

2. **Ieremia Șorobetea**, învățător ordinar în clasa a II-a, unde a propus, afară de Religie, toate celelalte obiecte de învățământ. Numărul orelor pe săptămână: 24.

3. **Simion Tanco**, catehet greco-catolic, a propus Religia în ambele clase. Numărul orelor pe săptămână: 4².

b) Conspsect statistic

Școala	Clasa	Numărul școlărilor		Naționalitatea				Confesiunea				Progresul					
		Înmatriculați	Care au părăsit școala	română	germană	maghiară	izraelită	greco-catolică	greco-orientală	romano-catolică	evang.-luterani	mozaică	cu eminență	cu prima	cu secunda	neexaminat	Suma
Trivială din Sângeorgiu	II	17	2	17	-	-	-	17	-	-	-	-	4	6	5	2	17
	III	19	2	19	-	-	-	19	-	-	-	-	5	7	5	2	19
	Suma	36	4	36	-	-	-	36	-	-	-	-	9	13	10	4	36

Adnotare: clasa I o formează școala elementară care se susține din fondul confesional local³.

¹ Raportul al XII-lea despre Gimnaziul superior greco-catolic românesc din Năsăud pe anul 1880/1881, Bistrița, 1881, p. 42.

² Ibidem, p. 46.

³ Ibidem.

RAPORTUL

privind contribuția comunei Sângeorgiuul-Românesc la Primul Război Mondial

ALEXANDRU DĂRĂBAN¹

Primul Război Mondial a adus mari pierderi și pentru românii transilvăneni. Fericita idee pentru cuantificarea acestor pierderi a avut-o Teodor V. Păcățian care, împreună cu ASTRA, au lansat inițiativa privind întocmirea unei statistici privind „jertfele de sânge și avere aduse de poporul nostru în Marele Război și anume, cu ajutorul ambelor bisericii române de la noi, ortodoxă și unită, astfel, că un anumit chestionar va fi distribuit prin Consistoare preoților români de ambele confesiuni, cu îndrumarea primită de la autoritatea bisericească ca la fiecare întrebare să deie cu exactitate răspunsurile cerute”².

Sarcina cu întocmirea acestei statistici i-a revenit secțiunii istorice și etnografice din cadrul „Asociațiunii” care a cerut „prin directorul general de interne din Cluj și prin subprefecții județelor ca din fiecare comună, urbană și rurală, să se întocmească câte un tablou nominal despre toți aceia care au luat parte la război în o formă oarecare, ca:

- soldați mobilizați,
- întrebuițați la servicii auxiliare sau mobilizați pe loc,
- arestați, internați sau refugiați din motive politice,

însemnându-se la fiecare, la rubrica corespunzătoare, că ce s-a întâmplat cu ei:

- a murit ca erou pe câmpul de luptă?
- a murit în pribegie, în închisoare, la locul de internare, acasă, în urma bolilor contractate în război?
- a venit acasă ca invalid, bolnav, rănit, dar s-a însănătoșit?
- a venit acasă deplin sănătos?
- a dispărut până astăzi?
- cu ce medalii a fost decorat în cursul războiului?

după cei morți și dispăruți:

- au rămas văduve?
- câți orfani³?

Subprefecții județelor au fost rugați ca împreună cu tabelele nominale să se întocmească, separat pentru fiecare comună urbană și rurală, câte un raport în care să se cuprindă răspunsurile date la următoarele întrebări:

1. Care e valoarea aproximativă a contribuțiilor benevole făcute de Românii din comună, în natură, în cursul războiului? Anume, albituri date pe seama spitalelor, ciorapi, mănuși, pumnășei,

¹ Despre aceste documente din Fondul Astra au mai scris: Andreea Dăncilă Ineoan, *Investigând Primul Război mondial din perspectiva unei anchete interbelice*, în „Astra Sabesiensis”, Sebeș, 2016, nr. 2, pp. 193-202; Ioan Popa, Laurențiu Toma, Tetiana Popa, *Românii din comitatele Sălaj, Sibiu și Solnoc-Dăbâca în Primul Război Mondial*, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2019, 323 p.; Tetiana Popa, Laurențiu Toma, Victor Sibianu, Rafael Țichindeleanu (coordonator Ioan Popa), *Românii din comitatele Bistrița-Năsăud, Ciuc, Mureș-Turda, Odorhei, Târnava Mare, Târnava Mică, Trei Scaune și Turda Arieș*, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2019, 566 p.; Alexandru Bucur, Vasile Mărculeț, *Participarea românilor din fostul județ Timiș-Torontal la Primul Război Mondial*, în „Revista Bistriței”, Cluj-Napoca, Editura Accent, XXXIII/2019, pp. 101-123.

² Teodor V. Păcățian, *Jertfele Românilor din Ardeal, Bănat, Crișana, Sătmar și Maramureș aduse în războiul mondial din anii 1914-1918*, în „Transilvania”, Sibiu, Anul LIV, 1923, nr. 1-2, pp. 32-33.

³ *Ibidem*, pp. 37-38.

ALEXANDRU DĂRĂBAN

căciuli de zăpadă, trimise celor de pe front, alimente date armatei în mod gratuit pe la începutul războiului, etc.

2. La care sumă se urcă toate pagubele de război pe care le-a avut comuna?

3. În toamna anului 1918 fost-a revoluție în comună? Cum s-a auzit, cum s-a dezvoltat, fost-au în comună devastări, stricăciuni, vărsări de sânge, cine a fost omorât sau vulnerat și, în urmă, cum a fost stinsă revoluția? S-a format gardă națională în comună? Sub a cui conducere?

4. La adunarea mare de la Alba Iulia, ținută în 1 Decembrie 1918, câți locuitori din comună au participat, la a cui îndemnare și sub a cui conducere¹?

În rândurile ce urmează ne vom opri asupra raportului întocmit de comuna Sângeorgiuul Românesc (Sângeorz-Băi). care făcea parte din Plasa Rodna. De fapt, asemenea rapoarte trimis numai două comune, care făceau parte din Plasa Rodna, Sângeorgiuul Românesc și Măgura (Măgura Ilvei).

Primăria comunei Sângeorgiuul-român

Domnule subprefect,

În legătură cu adresa Asociațiunii pentru Literatura Română și cultura Poporului Român Nr. 1063 din 22 Noiembrie 1921 avem onoare a Vă raporta:

Valoarea aproximativă a contribuțiilor benevole făcute de Românii din comună în natură face: Lei 15.000. – Pagubele de război fac: Lei 412.452, bani 50.

În 1918 a fost revoluție pusă la cale de oameni reînțorși de la front și sprijinită de cei de acasă, luând proporții îngrijorătoare, cu devastări, stricăciuni, în dauna statului și a particularilor, pe unde au stat oameni de ai armatei Austro-ungară. În revoluție s-a vulnerat de către revoltați cetățeanul Vasile Șpaimoc, rămânând slăt la mâna dreaptă². Revoluția s-a stins cu intrarea armatei române, știindu-se că prin aceasta dreptatea și ordinea va fi servită și apărată nepărtinitor și dezinteresat.

Până la intrarea trupelor române, ordinea publică a fost menținută de garda națională de sub conducerea D-lui Iustin Sohorca învățător, sublocotenent în rezervă.

La adunarea din Alba Iulia la 1 Decembrie 1918 au luat parte 6 locuitori din comună, sub conducerea D-lui Ion Marcu învățător, la îndemnul întregii suflări românești din comună.

Sângeorgiuul-român la 13 aprilie 1922.

*Secretar
Eliseu Dărăban³.*

¹ *Ibidem*, p. 44. Despre aceste documente din Fondul Astra au mai scris: Andreea Dăncilă Ineoan, *Investigând Primul Război mondial din perspectiva unei anchete interbelice*, în „Astra Sabesiensis”, Sebeș, 2016, nr. 2, pp. 193-202; Ioan Popa, Laurențiu Toma, Tetiana Popa, *Românii din comitatele Sălaj, Sibiu și Solnoc-Dăbâca în Primul Război Mondial*, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2019, 323 p.; Tetiana Popa, Laurențiu Toma, Victor Sibianu, Rafael Țichindeleanu (coordonator Ioan Popa), *Românii din comitatele Bistrița-Năsăud, Ciuc, Mureș-Turda, Odorhei, Târnava Mare, Târnava Mică, Trei Scaune și Turda Arieș*, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2019, 566 p; Alexandru Bucur, Vasile Mărculeț, *Participarea românilor din fostul județ Timiș-Torontal la Primul Război Mondial*, în „Revista Bistriței”, Cluj-Napoca, Editura Accent, XXXIII/2019, pp. 101-123.

² Vasile Șpaimoc, plugar, mobilizat pe front și revenit deplin sănătos la vatră cu gradul de sergent. Invaliditatea, căpătată în timpul încăierărilor din toamna anului 1918, a fost înregistrată de cei care au făcut ancheta în rubrica „S-a reîntors acasă ca invalid” (Serviciul Județean Sibiu al Arhivelor Naționale -SJSAN – Fond ASTRA, *Dosar județul Bistrița-Năsăud, Tabloul nominal al comunei Sângeorgiuul Românesc*, f. 40 verso).

³ Eliseu Dărăban, notar comunal, mobilizat pe front și revenit deplin sănătos la vatră, cu gradul de elev-caporal (*Ibidem*, f. 39 recto).

PARTICIPAREA LOCUITORILOR ROMÂNI DIN LOCALITATEA SÂNGEORZ-BĂI LA PRIMUL RĂZBOI MONDIAL

DORIN DOLOGA
ALEXANDRU DĂRĂBAN

TABLOU NOMINAL
cu soarta locuitorilor români din Sângeorz-Băi care au luat parte la Primul Război Mondial între anii 1914-1918 și urmările sale

Nr. crt.	Numele și prenumele	Soarta îndurată în timpul războiului					În urma decedatului sau dispărutului a rămas			Observare
		Mort pe câmpul de luptă	Mort în temniță, pibegie, în spital în urma bolilor sau rănilor	S-a reîntors acasă			Dispărut	Văduvă	Numărul orfanilor	
				Ca invalid	Rănit, bolnav, însă în prezent e sănătos	Deplin sănătos				
1	Alexi Simion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
2	Alexi Anton	-	-	-	-	X	-	-	-	-
3	Jarda Andron	-	-	-	-	X	-	-	-	-
4	Miron Mihăilă	-	-	-	-	X	-	-	-	-
5	Musteață Grigore	-	-	-	-	X	-	-	-	-
6	Pop Domide	-	-	-	-	X	-	-	-	-
7	Pop Leonte	-	-	-	-	X	-	-	-	-
8	Siminic Tofan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
9	Timoce Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
10	Tahăș Șandor	-	-	-	-	X	-	-	-	-
11	Rus Vasile	-	-	-	-	X	-	-	-	-
12	Buta Grigore	-	-	-	-	X	-	-	-	-

**PARTICIPAREA LOCUIITORILOR ROMÂNI DIN LOCALITATEA SÂNGEORZ-BĂI LA
PRIMUL RĂZBOI MONDIAL**

13	Râmbulea Ilie	-	-	-	-	X	-	-	-	-
14	Buia Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
15	Budușan Nicolae	-	-	-	-	X	-	-	-	-
16	Musteață Grigore	-	-	-	-	X	-	-	-	-
17	Andresi Nicolae	-	-	-	-	X	-	-	-	-
18	Măriuş Ilie	-	-	-	-	X	-	-	-	-
19	Oanea Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
20	Lazar Donisă	-	-	-	-	X	-	-	-	-
21	Bulța Maxim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
22	Ivu Solomon	-	-	-	-	X	-	-	-	-
23	Buta Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
24	Bulța Maxim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
25	Irimie Larion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
26	Șteopoe Emil	-	-	-	-	X	-	-	-	-
27	Floroe Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
28	Nițiu Tănasă	-	-	-	-	X	-	-	-	-
29	Georgeș Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
30	Ban Partene	-	-	-	-	X	-	-	-	-
31	Bâznog Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
32	Sfrengeu Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
33	Miron Nechita	-	-	-	-	X	-	-	-	-
34	Mutu Vasile	-	-	-	-	X	-	-	-	-
35	Irimie Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
36	Șorecău Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
37	Buia Silivan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
38	Costan Teodor	-	-	-	-	X	-	-	-	-
39	Larionesi Alexasndru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
40	Mecicu Maftciu	-	-	-	-	X	-	-	-	-
41	Musteață Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-

**PARTICIPAREA LOCUIITORILOR ROMÂNI DIN LOCALITATEA SÂNGEORZ-BĂI LA
PRIMUL RĂZBOI MONDIAL**

42	Morar Ion	-	-	-	X	-	-	-	-	-
43	Timoce Roman	-	-	-	-	X	-	-	-	-
44	Ciociu Roman	-	-	X	-	-	-	-	-	-
45	Niculai Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
46	Hâruța Flore	-	-	-	-	X	-	-	-	-
47	Jarda Vasile	-	-	-	-	X	-	-	-	-
48	Buia Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
49	Ban Teodor	-	-	-	-	X	-	-	-	-
50	Borgovan Ilie	-	-	-	-	X	-	-	-	-
51	Clipotă Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
52	Sohorca Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
53	Bulța Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
54	Bâznog Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
55	Neamțiu Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
56	Șorecău Dănilă	-	-	-	-	X	-	-	-	-
57	Siminic Costan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
58	Varvari Anton	-	-	-	-	X	-	-	-	-
59	Ciociu Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
60	Miciu Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
61	Marica Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
62	Costan Teodor	-	-	-	-	X	-	-	-	-
63	Luciu Timoteiu	-	-	-	-	X	-	-	-	-
64	Ruști Samson	-	-	-	-	X	-	-	-	-
65	Gagea Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
66	Bulța Iulian	-	-	-	-	X	-	-	-	-
67	Ciobotar Maxim	X	-	-	-	-	-	-	-	-
68	Gabor Maftciu	-	-	-	-	X	-	-	-	-
69	Rebrean Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
70	Siminic Ilie	-	-	-	-	X	-	-	-	-
71	Ivu Alexa	-	-	-	-	X	-	-	-	-
72	Rățoiu Sidor	-	-	-	-	X	-	-	-	-

**PARTICIPAREA LOCUIITORILOR ROMÂNI DIN LOCALITATEA SÂNGEORZ-BĂI LA
PRIMUL RĂZBOI MONDIAL**

73	Ruști Nicolae	-	-	-	-	X	-	-	-	-
74	Anton Traian	-	-	-	-	X	-	-	-	-
75	Buga Dumitru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
76	Ciociu Macedon	-	-	-	-	X	-	-	-	-
77	Gagea Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
78	Gagea Anchidim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
79	Petrașc Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
80	Rebrean Macedon	-	-	-	-	X	-	-	-	-
81	Joja Vasile	-	-	-	-	X	-	-	-	-
82	Jarda Leon	-	-	-	-	X	-	-	-	-
83	Costan Macedon	-	-	-	-	X	-	-	-	-
84	Covaciu Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
85	Neamțiu Paramon	X	-	-	-	-	-	1	-	-
86	Neamțiu Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
87	Ogâgău Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
88	Siminic Maxim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
89	Treancă Grigore	X	-	-	-	-	-	1	5	-
90	Buga Anton	X	-	-	-	-	-	1	3	-
91	Georgeș Nicolae	-	-	X	-	-	-	-	-	-
92	Puițău Iacob	-	-	-	-	X	-	-	-	-
93	Ruști Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
94	Șpaimoc Ion	X	-	-	-	-	-	1	3	-
95	Șorecău Ion									
96	Moldovan Costan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
97	Lupșor Silvestru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
98	Buia Dănilă	-	-	-	-	X	-	-	-	-
99	Lăpușan Alexa	-	-	-	-	X	-	-	-	-
100	Gabor Ilie	-	-	-	X	-	-	-	-	-
101	Gagea Iacob	-	-	-	-	X	-	-	-	-
102	Joja Vasile	-	-	-	-	X	-	-	-	-
103	Larionesi Ion	X	-	-	-	-	-	1	5	-

**PARTICIPAREA LOCUIITORILOR ROMÂNI DIN LOCALITATEA SÂNGEORZ-BĂI LA
PRIMUL RĂZBOI MONDIAL**

104	Marica Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
105	Pop Ion	X	-	-	-	-	-	1	2	-
106	Sfrengeu Toma	X	-	-	-	-	-	1	-	-
107	Șorecău Grigore	-	-	X	-	-	-	-	-	-
108	Șorobetea Pavel	-	-	-	-	X	-	-	-	-
109	Utalea Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
110	Tahăș Ilie	-	-	-	-	X	-	-	-	-
111	Niculai Maxim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
112	Algeorge Alexandru	X	-	-	-	-	-	1	1	-
113	Buga Leon	-	-	-	-	X	-	-	-	-
114	Buia Ilie	-	-	-	-	X	-	-	-	-
115	Flore Maxim	X	-	-	-	-	-	1	-	-
116	Gagea Toma	-	-	-	-	X	-	-	-	-
117	Luciu Grigore	-	-	-	X	-	-	-	-	-
118	Niculai Maxim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
119	Ogâgău Vasile	-	-	-	-	X	-	-	-	-
120	Petri Macedon	-	-	-	-	X	-	-	-	-
121	Alexi Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
122	Albu Samson	X	-	-	-	-	-	-	3	-
123	Cârcu Costan	X	-	-	-	-	-	1	6	-
124	Ciocan Dănilă	-	-	-	-	X	-	-	-	-
125	Ciociu Samson	X	-	-	-	-	-	1	4	-
126	Grec Petru	-	-	X	-	-	-	-	-	-
127	Costan Teodor	-	-	X	-	-	-	-	-	-
128	Lupșor Vasile	-	-	-	-	X	-	-	-	-
129	Râmbulea Alexa	-	-	-	X	-	-	-	-	-
130	Sohorca Cosma	X	-	-	-	-	-	1	-	-
131	Siminic Luca	-	-	-	X	-	-	-	-	-
132	Șirlincan Simion	X	-	-	-	-	-	1	1	-
133	Cârcu Iovu	-	-	-	X	-	-	-	-	-
134	Anton Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-

**PARTICIPAREA LOCUIȚORILOR ROMÂNI DIN LOCALITATEA SÂNGEORZ-BĂI LA
PRIMUL RĂZBOI MONDIAL**

135	Arman Roman	-	-	-	-	X	-	-	-	-
136	Algeorge Ion	-	-	-	X	-	-	-	-	-
137	Andresi Macedon	-	-	-	-	X	-	-	-	-
138	Cordoș Domide	-	-	-	-	X	-	-	-	-
139	Costan Dănilă	-	-	-	-	X	-	-	-	-
140	Marica Gavrilă	X	-	-	-	-	-	1	-	-
141	Răzvanță Costan	X	-	-	-	-	-	1	2	-
142	Albu Costan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
143	Dărăban Alexandru	-	-	-	X	-	-	-	-	-
144	Rățoiu George	-	-	-	-	X	-	-	-	-
145	Andronesi Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
146	Bădeu Ilie	-	-	-	-	X	-	-	-	-
147	Buga Ștefan	X	-	-	-	-	-	1	6	-
148	Costan Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
149	Costan Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
150	Capra Ion	X	-	-	-	-	-	1	2	-
151	Lupșor Ion	X	-	-	-	-	-	-	-	-
152	Petrașc Maxim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
153	Andresi Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
154	Algeorge Grigore	-	-	X	-	-	-	-	-	-
155	Buta Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
156	Clipotă Cosma	-	-	-	-	X	-	-	-	-
157	Ciocan Alexandru	X	-	-	-	-	-	1	4	-
158	Jarda Dănilă	-	-	-	-	X	-	-	-	-
159	Jarda Costan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
160	Râmbulea Sever	X	-	-	-	-	-	1	2	-
161	Șorecău Teodor	X	-	-	-	-	-	1	3	-
162	Andresi Victor	-	-	-	-	X	-	-	-	-
163	Buia Iovu	X	-	-	-	-	-	1	-	-
164	Jarda Condrate	-	-	X	-	-	-	-	-	-

**PARTICIPAREA LOCUIITORILOR ROMÂNI DIN LOCALITATEA SÂNGEORZ-BĂI LA
PRIMUL RĂZBOI MONDIAL**

165	Marica Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
166	Mutu Gavrilă	-	-	-	-	X	-	-	-	-
167	Niculai Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
168	Oproe Gavrilă	-	-	-	-	X	-	-	-	-
169	Oanea Vasile	X	-	-	-	-	-	1	5	-
170	Pop Gavrilă	-	-	-	-	X	-	-	-	-
171	Pop Maxim	-	-	-	-	-	1	1	1	-
172	Răzvanță Vasile	-	-	-	-	X	-	-	-	-
173	Strugar Petru	X	-	-	-	-	-	1	2	-
174	Șorobetea Maxim	X	-	-	-	-	-	1	5	-
175	Sfrengeu Maxim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
176	Algeorge Grigore	-	-	-	-	X	-	-	-	-
177	Clipotă Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
178	Șpaimoc Victor	-	-	-	-	X	-	-	-	-
179	Alexi Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
180	Ionel Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
181	Niculai Emil	-	-	-	-	X	-	-	-	-
182	Solovestru Maxim	X	-	-	-	-	-	1	3	-
183	Andresi Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
184	Alexi Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
185	Calina Maxim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
186	Cucu Alexandru	X	-	-	-	-	-	1	4	-
187	Duhaschi Vasile	-	-	-	-	X	-	-	-	-
188	Gagea Vasile	-	-	-	-	X	-	-	-	-
189	Joja Anton	-	-	-	-	X	-	-	-	-
190	Costan Ștefan	-	-	X	-	-	-	-	-	-
191	Lupșor Macedon	-	-	-	-	X	-	-	-	-
192	Petroe Macedon	-	-	-	-	X	-	-	-	-
193	Șpaimoc George	X	-	-	-	-	-	1	2	-
194	Sfrengeu Maxim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
195	Tahăș Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-

**PARTICIPAREA LOCUIITORILOR ROMÂNI DIN LOCALITATEA SÂNGEORZ-BĂI LA
PRIMUL RĂZBOI MONDIAL**

196	Bulța Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
197	Cordoș Maxim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
198	Costan Leon	X	-	-	-	-	-	1	3	-
199	Gagea Grigore	-	-	-	-	X	-	-	-	-
200	Halița Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
201	Ionel Iosif	-	-	-	-	X	-	-	-	-
202	Lazar Arsenté	-	-	-	-	X	-	-	-	-
203	Moldovan Ion	X	-	-	-	-	-	-	-	-
204	Ogâgău Grigore	-	-	-	-	X	-	-	-	-
205	Șorecău Vartolomeiu	-	-	-	-	X	-	-	-	-
206	Costan Ștefan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
207	Calina Maxim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
208	Mutu Gherasim	X	-	-	-	-	-	1	-	-
209	Șirlincan Vasile	-	-	-	-	X	-	-	-	-
210	Tahăș Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
211	Marica Flore	-	-	-	-	X	-	-	-	-
212	Flore Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
213	Sohorca Iustin	-	-	-	-	X	-	-	-	-
214	Andresi Petru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
215	Halița Vasile	-	-	-	-	X	-	-	-	-
216	Clipotă Gavrilă	-	-	-	-	X	-	-	-	-
217	Lupșor Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
218	Niculai Alexandru	X	-	-	-	-	-	1	2	-
219	Hârută Maxim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
220	Pop Flore	-	-	X	-	-	-	-	-	-
221	Sfrengeu Anton	-	-	-	-	X	-	-	-	-
222	Flore Clement	-	-	-	-	X	-	-	-	-
223	Jarda Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
224	Poliac Ion	-	-	X	-	-	-	-	-	-
225	Ciocan Solomon	-	-	X	-	-	-	-	-	-
226	Larionesi Maxim	-	-	-	-	X	-	-	-	-

**PARTICIPAREA LOCUIITORILOR ROMÂNI DIN LOCALITATEA SÂNGEORZ-BĂI LA
PRIMUL RĂZBOI MONDIAL**

227	Cucu Gherasim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
228	Berciu Simion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
229	Partene George	-	-	-	-	X	-	-	-	-
230	Partene George P.	X	-	-	-	-	-	1	2	-
231	Pop Maxim	X	-	-	-	-	-	1	1	-
232	Calina Maxim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
233	Tahâș Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
234	Duhaschi Leonte	X	-	-	-	-	-	1	4	-
235	Andresi Maxim	-	-	X	-	-	-	-	-	-
236	Joja Maxim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
237	Ilieș Maxim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
238	Gabor Donisa	-	-	-	-	X	-	-	-	-
239	Alexi Emil	-	-	-	-	X	-	-	-	-
240	Buia Ilie	X	-	-	-	-	-	1	2	-
241	Bulța Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
242	Rus Anton	-	-	-	-	X	-	-	-	-
243	Ban Lupu	-	-	-	-	X	-	-	-	-
244	Ionel Emil	X	-	-	-	-	-	1	4	-
245	Gabor Alexandru	X	-	-	-	-	-	1	-	-
246	Cucu Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
247	Pop Anton	-	-	X	-	-	-	-	-	-
248	Pagu Donisa	-	-	X	-	-	-	-	-	-
249	Mutu Gherasim	X	-	-	-	-	-	1	-	-
250	Halița Maxim	X	-	-	-	-	-	1	-	-
251	Șorecău Login	-	-	-	X	-	-	-	-	-
252	Ciobotar Flore	-	-	-	-	X	-	-	-	-
253	Buia Macedon	X	-	-	-	-	-	-	-	-
254	Pop Ilie	X	-	-	-	-	-	-	-	-
255	Jarda Anchidim	X	-	-	-	-	-	-	-	-
256	Budusa Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
257	Băeș Ion (Năsăud)	-	-	-	-	X	-	-	-	-

**PARTICIPAREA LOCUIȚORILOR ROMÂNI DIN LOCALITATEA SÂNGEORZ-BĂI LA
PRIMUL RĂZBOI MONDIAL**

258	Buia Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
259	Buga Maxim	-	-	-	X	-	-	-	-	-
260	Dorolean Toma	X	-	-	-	-	-	-	-	-
261	Dumitraș Maxim	-	-	-	X	-	-	-	-	-
262	Gabor Gavrilă	-	-	-	X	-	-	-	-	-
263	Huluduc Sebastian	-	-	-	-	X	-	-	-	-
264	Jarda Varnava	-	-	-	X	-	-	-	-	-
265	Lăpușan Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
266	Miron Solomon	-	-	-	-	X	-	-	-	-
267	Nicolai Miron	-	-	-	-	X	-	-	-	-
268	Puițau Procope	-	-	-	X	-	-	-	-	-
269	Partene Gavrilă	-	-	-	-	X	-	-	-	-
270	Pop Maxim	-	-	-	X	-	-	-	-	-
271	Râmbulea Vasile	-	-	-	-	X	-	-	-	-
272	Tahăș Anton	-	-	-	X	-	-	-	-	-
273	Timoce Maxim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
274	Joja Alexandru	-	-	-	X	-	-	-	-	-
275	Varvari Gavrilă	-	-	-	-	X	-	-	-	-
276	Mihăilă Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
277	Bontaș Emanuil	-	-	-	-	X	-	-	-	-
278	Buia Maxim	-	-	-	X	-	-	-	-	-
279	Berciu Arsente	-	-	-	X	-	-	-	-	-
280	Ciobotar Petru	-	-	-	X	-	-	-	-	-
281	Costan Ștefan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
282	Gabor Anton	-	-	-	X	-	-	-	-	-
283	Hâruța Alexandru	-	-	-	X	-	-	-	-	-
284	Hâruța Maxim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
285	Irimie Alexandru	-	-	-	X	-	-	-	-	-
286	Joja Gherasim	-	-	X	-	-	-	-	-	-
287	Jarda Constantin	-	-	-	-	X	-	-	-	-

**PARTICIPAREA LOCUIITORILOR ROMÂNI DIN LOCALITATEA SÂNGEORZ-BĂI LA
PRIMUL RĂZBOI MONDIAL**

288	Larionesi Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
289	Mutu Maxim	-	-	-	X	-	-	-	-	-
290	Niculai Alexandru	-	-	-	X	-	-	-	-	-
291	Neamțiu Mihăilă	-	-	X	-	-	-	-	-	-
292	Șpaimoc Maxim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
293	Sohorca Petru	-	-	-	X	-	-	-	-	-
294	Jarda Vasile	-	-	-	X	-	-	-	-	-
295	Niculai Maxim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
296	Haliță Maxim	-	-	X	-	-	-	-	-	-
297	Gagea Victor	-	-	-	-	X	-	-	-	-
298	Strugar Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
299	Lupoe Maxim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
300	Ilieș Ieronim	-	-	X	-	-	-	-	-	-
301	Mărcuș Ion	-	-	X	-	-	-	-	-	-
302	Andronesi Alexandru	-	-	-	X	-	-	-	-	-
303	Mihăilă Maxim	-	-	-	X	-	-	-	-	-
304	Ogâgău Paramon	X	-	-	-	-	-	1	4	-
305	Valean Alexandru	-	-	-	X	-	-	-	-	-
306	Cristurean Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
307	Costan Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
308	Gagea George	-	-	-	X	-	-	-	-	-
309	Tahăș Avacum	X	-	-	-	-	-	1	3	-
310	Halița Alexandru	-	-	X	-	-	-	-	-	-
311	Gagea Vasile	-	-	-	X	-	-	-	-	-
312	Jarda Maxim	X	-	-	-	-	-	-	-	-
313	Petroe Maxim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
314	Hâruța Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
315	Mărcuș Alexandru	-	-	-	-	-	1	1	-	-
316	Mutu Ilie	X	-	-	-	-	-	-	-	-
317	Alexi Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-

**PARTICIPAREA LOCUIITORILOR ROMÂNI DIN LOCALITATEA SÂNGEORZ-BĂI LA
PRIMUL RĂZBOI MONDIAL**

318	Berciu Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
319	Lăpușan Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
320	Pop Alexandru	X	-	-	-	-	-	1	2	-
321	Ionel Alexandru	X	-	-	-	-	-	-	1	-
322	Mihăilă George	-	-	-	X	-	-	-	-	-
323	Petroe Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
324	Sfrengeu Grigore	-	-	-	-	X	-	-	-	-
325	Calina Macedon	-	-	-	X	-	-	-	-	-
326	Lazar Anton	-	-	-	-	X	-	-	-	-
327	Pop Emil	-	-	X	-	-	-	-	-	-
328	Gagea Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
329	Mutu Maxim	-	-	X	-	-	-	-	-	-
330	Niculai Alexa	-	-	-	-	X	-	-	-	-
331	Pop Eliseu	X	-	-	-	-	-	1	-	-
332	Partene Maxim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
333	Hulduc George	-	-	-	-	X	-	-	-	-
334	Strugar Flore	-	-	-	-	X	-	-	-	-
335	Georgeș Ion	X	-	-	-	-	-	1	2	-
336	Andresi Gavrilă	-	-	-	-	X	-	-	-	-
337	Flore Macedon	-	-	-	X	-	-	-	-	-
338	Jarda Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
339	Partene Procope	-	-	-	X	-	-	-	-	-
340	Pop Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
341	Șpaimoc Ion	-	-	-	X	-	-	-	-	-
342	Miron Paramon	-	-	-	X	-	-	-	-	-
343	Adam Petru	-	-	-	-	-	1	1	4	-
344	Costan Alexandru	-	-	-	X	-	-	-	-	-
345	Ogâgău Anton	-	-	-	-	X	-	-	-	-
346	Lupșor Eliseu	X	-	-	-	-	-	1	1	-
347	Jojă Mihăilă	-	-	-	X	-	-	-	-	-
348	Sohorca Nicolae	-	-	-	-	X	-	-	-	-

**PARTICIPAREA LOCUIITORILOR ROMÂNI DIN LOCALITATEA SÂNGEORZ-BĂI LA
PRIMUL RĂZBOI MONDIAL**

349	Halița Alexandru	X	-	-	-	-	-	1	1	-
350	Lazar Anton	X	-	-	-	-	-	1	2	-
351	Flore Nicolae	X	-	-	-	-	-	1	2	-
352	Cordoș Emil	-	-	-	-	X	-	-	-	-
353	Uza Iosif	-	-	-	-	X	-	-	-	-
354	Șpaimoc Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
355	Cordoș Arsenite	-	-	-	X	-	-	-	-	-
356	Rebrean Maxim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
357	Jarda Solomon	-	-	-	-	X	-	-	-	-
358	Cârcu Costan	-	-	X	-	-	-	-	-	-
359	Algeorge Iacob	-	-	-	-	X	-	-	-	-
360	Marica Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
361	Rus Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
362	Șorecău Alexandru	-	-	-	X	-	-	-	-	-
363	Prislopan George	-	-	-	-	X	-	-	-	-
364	Jarda Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
365	Gabor Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
366	Hâruța George	-	-	-	-	X	-	-	-	-
367	Gagea Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
368	Strugar Maxim	-	-	-	X	-	-	-	-	-
369	Pop Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
370	Algeorge Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
371	Rățoiu Roman	-	-	-	X	-	-	-	-	-
372	Tahăș Anton	-	-	-	-	X	-	-	-	-
373	Halița Alexandru	X	-	-	-	-	-	1	1	-
374	Pagu Alexandru	-	-	-	-	-	1	1	-	-
375	Borgovan Ștefan	-	-	-	X	-	-	-	-	-
376	Larionesi Ilie	-	-	X	-	-	-	-	-	-
377	Varga Mateiu	X	-	-	-	-	-	-	-	-
378	Mihailă Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-

**PARTICIPAREA LOCUIȚORILOR ROMÂNI DIN LOCALITATEA SÂNGEORZ-BĂI LA
PRIMUL RĂZBOI MONDIAL**

379	Miherța Samson	-	-	-	-	X	-	-	-	-
380	Grec Ion	X	-	-	-	-	-	1	-	-
381	Timiș Ștefan	-	-	X	-	-	-	-	-	-
382	Andresi Maxim	-	-	X	-	-	-	-	-	-
383	Hâruța Nechita	X	-	-	-	-	-	1	2	-
384	Duhaschi Nechita	-	-	X	-	-	-	-	-	-
385	Costan Lazar	-	-	-	-	X	-	-	-	-
386	Grec George	X	-	-	-	-	-	1	-	-
387	Șpaimoc Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
388	Andresi Alexandru	-	-	-	X	-	-	-	-	-
389	Niculai Maxim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
390	Strugar Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
391	Berci Alexa	X	-	-	-	-	-	-	-	-
392	Halița Maxim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
393	Buia Alexandru	-	-	-	X	-	-	-	-	-
394	Algeorge Vasile	-	-	-	-	-	1	1	2	-
395	Sohorca Sabin	-	-	-	X	-	-	-	-	-
396	Ban Ion	X	-	-	-	-	-	-	-	-
397	Mutu Alexandru	X	-	-	-	-	-	-	2	-
398	Dobzeu Flore	-	-	-	-	X	-	-	-	-
399	Valean Andreiu	-	-	-	X	-	-	-	-	-
400	Calina Arsente	X	-	-	-	-	-	-	-	-
401	Andresi Macedon	-	-	-	-	X	-	-	-	-
402	Costan Emil	-	-	-	-	X	-	-	-	-
403	Pop Maxim	X	-	-	-	-	-	1	2	-
404	Andresi Maxim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
405	Pop Gavrilă	-	-	-	-	X	-	-	-	-
406	Niculai Larion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
407	Șorobetea Maxim	X	-	-	-	-	-	-	-	-
408	Gabor George	-	-	-	-	X	-	-	-	-
409	Alexi Artene	-	-	-	-	X	-	-	-	-

**PARTICIPAREA LOCUIȚORILOR ROMÂNI DIN LOCALITATEA SÂNGEORZ-BĂI LA
PRIMUL RĂZBOI MONDIAL**

411	Râmbulea Victor	-	-	-	-	X	-	-	-	-
412	Dărăban Eliseu	-	-	-	-	X	-	-	-	-
413	Andresi Maxim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
414	Berci Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
415	Mutu Simion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
416	Pop Ion	X	-	-	-	-	-	1	2	-
417	Gabor Flore	X	-	-	-	-	-	-	-	-
418	Strugar Anchidim	X	-	-	-	-	-	-	-	-
419	Lupșor Ilie	X	-	-	-	-	-	1	2	-
420	Mecicu Alexandru	-	-	-	-	-	1	-	-	-
421	Dr. Laurențiu Oanea	-	-	-	-	X	-	-	-	-
422	Petrașc Vasile	-	-	-	X	-	-	-	-	-
423	Hehea Leon	X	-	-	-	-	-	-	-	-
424	Miron Ion	X	-	-	-	-	-	-	-	-
425	Mutu Macedon	-	-	-	-	X	-	-	-	-
426	Flore Maxim	-	-	-	-	-	1	-	-	-
427	Costan Ariton	-	-	-	-	-	1	-	-	-
428	Miherța Maxim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
429	Partene Vasile	X	-	-	-	-	-	1	-	-
430	Șpaimoc Maxim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
431	Joja Pavel	X	-	-	-	-	-	-	-	-
432	Marica Paramon	-	-	-	-	X	-	-	-	-
433	Cristurean Emanuil	-	-	-	-	X	-	-	-	-
434	Șpaimoc Macedon	-	-	-	X	-	-	-	-	-
435	Rus Grigore	X	-	-	-	-	-	1	-	-
436	Ionaș Ion	X	-	-	-	-	-	1	-	-
437	Isip Teodor	-	-	-	-	X	-	-	-	-
438	Rus Alexa	-	-	-	-	X	-	-	-	-
439	Petri Ion	-	-	X	-	-	-	-	-	-
440	Flore Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-

**PARTICIPAREA LOCUIITORILOR ROMÂNI DIN LOCALITATEA SÂNGEORZ-BĂI LA
PRIMUL RĂZBOI MONDIAL**

441	Șorecău Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
442	Neamțiu Gavrilă	-	-	-	X	-	-	-	-	-
443	Miron Flore	-	-	-	-	X	-	-	-	-
444	Lupoe Costan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
445	Andronesi Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
446	Râmbulea Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
447	Jarda Samson	X	-	-	-	-	-	1	2	-
448	Morar Ion	-	-	-	X	-	-	-	-	-
449	Buia Ion	X	-	-	-	-	-	-	-	-
450	Șpaimoc Macedon	-	-	-	-	X	-	-	-	-
451	Pop Maxim	X	-	-	-	-	-	-	-	-
452	Varvari Grigore	-	-	-	-	X	-	-	-	-
453	Adam Macedon	-	-	-	X	-	-	-	-	-
454	Ciobotar Maxim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
455	Varvari Maxim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
456	Lupșor Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
457	Jarda Nicolae	-	-	-	-	X	-	-	-	-
458	Pop Alexandru	X	-	-	-	-	-	-	-	-
459	Mărcuș Costan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
460	Hâruița Maxim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
461	Andresi Ion	-	-	X	-	-	-	-	-	-
462	Sohorca Vasile	-	-	-	-	X	-	-	-	-
463	Berciu Maxim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
464	Șorobetea Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
465	Poliac Dumitru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
466	Tahâș Anchidim	X	-	-	-	-	-	-	-	-
467	Pop Flore	-	-	-	-	X	-	-	-	-
468	Arman Maxim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
469	Varga George	X	-	-	-	-	-	-	-	-
470	Răzvanță Maxim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
471	Andresi Clement	-	-	-	-	X	-	-	-	-

**PARTICIPAREA LOCUIITORILOR ROMÂNI DIN LOCALITATEA SÂNGEORZ-BĂI LA
PRIMUL RĂZBOI MONDIAL**

472	Niculai Dănilă	X	-	-	-	-	-	1	-	-
473	Andresi Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
474	Partene Donisa	X	-	-	-	-	-	-	-	-
475	Algeorge Macedon	-	-	-	-	X	-	-	-	-
476	Niculai Toma	-	-	-	-	X	-	-	-	-
477	Costan Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
478	Stefura Maxim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
479	Oanea Ilie	X	-	-	-	-	-	1	-	-
480	Floroe Maxim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
481	Șpaimoc Vasile	-	-	X	-	-	-	-	-	-
482	Mărcuș Leon	-	-	-	-	X	-	-	-	-
483	Luciu Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
484	Luciu A. Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
485	Lica Alexandru	-	-	-	X	-	-	-	-	-
486	Jarda Maxim	X	-	-	-	-	-	-	-	-
487	Jarda A. Maxim	X	-	-	-	-	-	-	-	-
488	Răzvanță Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
489	Buia Maxim	-	-	X	-	-	-	-	-	-
490	Ionaș Ion	-	-	X	-	-	-	-	-	-
491	Nati Ion	X	-	-	-	-	-	-	-	-
492	Puițău Procope	-	-	-	-	X	-	-	-	-
493	Niculai Maxim	X	-	-	-	-	-	-	-	-
494	Andresi Grigore	X	-	-	-	-	-	-	-	-
495	Șorobetea Ion	X	-	-	-	-	-	-	-	-
496	Buia Solomon	-	X	-	-	-	-	-	-	-
497	Costan Solomon	-	-	X	-	-	-	-	-	-
498	Olar Macedon	-	X	-	-	-	-	-	-	-
499	Pop Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
500	Algeorge Filip	-	-	-	-	X	-	-	-	-
501	Algeorge Irimie	-	-	-	-	X	-	-	-	-

**PARTICIPAREA LOCUIITORILOR ROMÂNI DIN LOCALITATEA SÂNGEORZ-BĂI LA
PRIMUL RĂZBOI MONDIAL**

502	Berciu Ion	X	-	-	-	-	-	-	-	-
503	Buia Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
504	Ciocan Grigore	-	-	-	-	X	-	-	-	-
505	Dobzeu Maxim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
506	Gabor Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
507	Gagea Maxim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
508	Gros George	X	-	-	-	-	-	1	2	-
509	Gros Alexandru	X	-	-	-	-	-	-	-	-
510	Halița Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
511	Hâruița Alexa	-	-	-	-	X	-	-	-	-
512	Jarda Ion	-	-	X	-	-	-	-	-	-
513	Jarda Maxim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
514	Jarda Maxim F.	-	-	-	X	-	-	-	-	-
515	Jarda Alexandru	X	-	-	-	-	-	-	-	-
516	Larionesi Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
517	Lupșor Ion	-	-	-	-	-	1	-	-	-
518	Marica Leonte	-	-	-	-	X	-	-	-	-
519	Marica Petru	-	-	-	X	-	-	-	-	-
520	Miherța Partene	-	-	-	X	-	-	-	-	-
521	Moldovan Maxim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
522	Nițiu Ion	X	-	-	-	-	-	-	-	-
523	Oanea Maxim	X	-	-	-	-	-	-	-	-
524	Oanea Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
525	Olar Sevastian	-	-	-	-	X	-	-	-	-
526	Pop Iovu	-	-	-	X	-	-	-	-	-
527	Pop Alexandru	-	-	-	X	-	-	-	-	-
528	Sfrengeu Ștefan	X	-	-	-	-	-	-	-	-
529	Șpaimoc Filip	-	-	-	-	X	-	-	-	-
530	Tahăș Dănilă	-	-	-	-	X	-	-	-	-
531	Algeorge Ion	X	-	-	-	-	-	-	-	-
532	Berciu Dănilă	X	-	-	-	-	-	-	-	-

**PARTICIPAREA LOCUIITORILOR ROMÂNI DIN LOCALITATEA SÂNGEORZ-BĂI LA
PRIMUL RĂZBOI MONDIAL**

533	Budușan Emil	-	-	-	-	-	1	-	-	-
534	Budușan Ion	-	-	-	X	-	-	-	-	-
535	Costan Ștefan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
536	Costan Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
537	Flore Dănilă	-	-	-	-	X	-	-	-	-
538	Flore Maxim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
539	Georgeș Alexandru	X	-	-	-	-	-	-	-	-
540	Hâruga Maxim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
541	Hehea Laurențiu	-	-	-	-	X	-	-	-	-
542	Larionesi Silivan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
543	Lupoe Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
544	Lupșor Simion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
545	Mărcuș Ion	-	-	-	-	-	1	-	-	-
546	Mecicu Emanoil	-	-	-	-	X	-	-	-	-
547	Miherța Vasile	X	-	-	-	-	-	-	-	-
548	Musteață Maxim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
549	Musteață Maxim G.	-	-	-	-	X	-	-	-	-
550	Oanea Ion	X	-	-	-	-	-	-	-	-
551	Olar Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
552	Partene Procope	-	-	-	X	-	-	-	-	-
553	Pop Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
554	Pop Nicolae	-	-	-	-	X	-	-	-	-
555	Râmbulea Alexa	-	-	-	X	-	-	-	-	-
556	Râmbulea Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
557	Șorobetea Solomon	-	-	-	-	X	-	-	-	-
558	Strugar Emil	-	-	-	-	X	-	-	-	-
559	Strugar Ion	-	X	-	-	-	-	-	-	-
560	Tahăș Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
561	Timoce Alexandru	X	-	-	-	-	-	-	-	-

**PARTICIPAREA LOCUIITORILOR ROMÂNI DIN LOCALITATEA SÂNGEORZ-BĂI LA
PRIMUL RĂZBOI MONDIAL**

562	Pop Sever	-	-	-	-	X	-	-	-	-
563	Halîta Vasile	-	-	-	-	X	-	-	-	-
564	Irimie Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
565	Pop Maxim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
566	Mihali Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
567	Răzvanță Teodor	-	-	-	-	X	-	-	-	-
568	Siminic Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
569	Alexi Vasile	X	-	-	-	-	-	-	-	-
570	Jarda Maxim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
571	Siminic Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
572	Șpaimoc Nicolae	X	-	-	-	-	-	-	-	-
573	Rus Ion	-	-	X	-	-	-	-	-	-
574	Flore Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
575	Morar Maxim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
576	Csilea Solomon	X	-	-	-	-	-	-	-	-
577	Niculai Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
578	Moldovan Petru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
579	Ciobotar Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
580	Joja Vasile	-	-	-	-	X	-	-	-	-
581	Răzvanță Maxim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
582	Rebrean Ilie	-	-	-	-	X	-	-	-	-
583	Dan Traian	-	-	-	-	X	-	-	-	-
584	Varvari Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
585	Cucu Donisa	-	-	-	-	X	-	-	-	-
586	Șorecău Anton	-	-	-	-	X	-	-	-	-
587	Sohorca Emil	-	-	-	-	X	-	-	-	-
588	Ionaș Cosma	-	-	-	-	X	-	-	-	-
589	Șteopoe Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
590	Gagea Ion	-	-	X	-	-	-	-	-	-
591	Mihali Solomon	-	-	-	-	X	-	-	-	-
592	Marica Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-

**PARTICIPAREA LOCUIITORILOR ROMÂNI DIN LOCALITATEA SÂNGEORZ-BĂI LA
PRIMUL RĂZBOI MONDIAL**

593	Nati Mihaiu	X	-	-	-	-	-	-	-	-
594	Georgeș Gavrilă	-	-	-	-	X	-	-	-	-
595	Puițau Maxim	-	-	-	-	-	1	-	-	-
596	Tahăș Macedon	-	-	X	-	-	-	-	-	-
597	Gagea Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
598	Ban Nicolae	-	-	X	-	-	-	-	-	-
599	Lazar Anton	X	-	-	-	-	-	-	-	-
600	Pop Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
601	Gros Ion	-	-	-	-	-	1	-	-	-
602	Mihăilă Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
603	Buia Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
604	Anisie George	-	-	-	-	X	-	-	-	-
605	Costan Filip	-	-	-	-	X	-	-	-	-
606	Bența Maxim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
607	Șpaimoc Ion	X	-	-	-	-	-	-	-	-
608	Gagea Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
609	Gros Ion	X	-	-	-	-	-	-	-	-
610	Timoce Gherasim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
611	Joja Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
612	Partene Pintilei	-	-	-	-	X	-	-	-	-
613	Ruști Gavrilă	-	-	-	-	X	-	-	-	-
614	Halița Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
615	Buia Emil	-	-	-	-	X	-	-	-	-
616	Jarda Maxim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
617	Algeorge Donisa	-	-	-	-	X	-	-	-	-
618	Miron David	-	-	-	-	X	-	-	-	-
619	Șorobetea Ion	-	-	-	-	-	1	-	-	-
620	Timoce Traian	-	-	-	-	X	-	-	-	-
621	Dărăban Andreiu	-	-	-	-	X	-	-	-	-
622	Petroe Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
623	Gabor Emil	-	-	-	-	X	-	-	-	-

**PARTICIPAREA LOCUIITORILOR ROMÂNI DIN LOCALITATEA SÂNGEORZ-BĂI LA
PRIMUL RĂZBOI MONDIAL**

624	Calina Maxim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
625	Irimie Emil	-	-	-	-	X	-	-	-	-
626	Cârcu Nicolae	-	-	-	-	X	-	-	-	-
627	Flore Arsent	-	-	-	-	X	-	-	-	-
628	Borgovan Vasile	X	-	-	-	-	-	-	-	-
629	Pop Vasile	-	-	-	-	X	-	-	-	-
630	Sohorca Emil	X	-	-	-	-	-	-	-	-
631	Șpaimoc Traian	-	-	-	-	X	-	-	-	-
632	Timiș Maxim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
633	Jarda Solomon	-	-	-	-	X	-	-	-	-
634	Lica Maxim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
635	Pop Anton	-	-	-	-	X	-	-	-	-
636	Flore Solomon	-	-	-	-	X	-	-	-	-
637	Nițiu Leon	X	-	-	-	-	-	-	-	-
638	Costan Alexandru	-	-	-	-	-	1	-	-	-
639	Lazar Maxim	-	-	-	-	-	1	-	-	-
640	Sohorca Traian	X	-	-	-	-	-	-	-	-
641	Prislopan Ilie	-	-	-	-	X	-	-	-	-
642	Costan Ilie	-	-	-	-	X	-	-	-	-
643	Rus Maxim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
644	Siminic Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
645	Gagea Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
646	Miron Anton	-	-	-	-	-	1	-	-	-
647	Algeorge Alexandru	X	-	-	-	-	-	-	-	-
648	Bulbuc Flore	-	-	-	-	X	-	-	-	-
649	Wagner Traian	-	-	-	-	X	-	-	-	-
650	Arman Ion	-	X	-	-	-	-	-	-	-
651	Alexi Aurel	-	-	-	-	X	-	-	-	-
652	Andresi Nicolae	-	-	-	-	X	-	-	-	-
653	Ban Octavian	-	-	-	-	X	-	-	-	-
654	Ban Teodor	-	-	X	-	-	-	-	-	-

**PARTICIPAREA LOCUIITORILOR ROMÂNI DIN LOCALITATEA SÂNGEORZ-BĂI LA
PRIMUL RĂZBOI MONDIAL**

655	Costan Mihaiu	-	-	-	-	X	-	-	-	-
656	Clipota Nicolae	-	-	-	-	-	1	-	-	-
657	Calina Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
658	Gabor Macedon	-	-	-	-	X	-	-	-	-
659	Joja Pintelei	-	-	-	-	X	-	-	-	-
660	Joja Leonte	-	-	-	-	X	-	-	-	-
661	Jarda Donisa	-	-	-	-	X	-	-	-	-
662	Jarda Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
663	Iepureanu Valentin	-	-	-	-	X	-	-	-	-
664	Jarda Ion P.	-	-	-	-	-	1	-	-	-
665	Joja Dănilă	-	-	-	-	X	-	-	-	-
666	Lup George	-	-	-	-	-	1	-	-	-
667	Miron Simion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
668	Moldovan Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
669	Nițiu Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
670	Neamțiu Nicolae	-	-	-	-	X	-	-	-	-
671	Nicolai Alexandru	-	-	X	-	-	-	-	-	-
672	Puițău Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
673	Răzvanță Nicolae	-	-	-	-	X	-	-	-	-
674	Râmbulea Ion	-	-	-	-	-	1	-	-	-
675	Ruști Valer	-	-	-	-	-	1	-	-	-
676	Sohorca Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
677	Sohorca Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
678	Strâmbu Iacob	-	-	-	-	X	-	-	-	-
679	Șpaimoc Terente	-	-	-	-	X	-	-	-	-
680	Șorobetea Grigore	-	-	-	-	X	-	-	-	-
681	Șorecău Nicolae	-	-	-	-	X	-	-	-	-
682	Tahăș Valer	-	X	-	-	-	-	-	-	-
683	Albu Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-

**PARTICIPAREA LOCUIITORILOR ROMÂNI DIN LOCALITATEA SÂNGEORZ-BĂI LA
PRIMUL RĂZBOI MONDIAL**

684	Albu Ion I. Floarea	-	-	-	-	-	1	-	-	-
685	Berciu Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
686	Ciocan Marian	-	-	-	-	X	-	-	-	-
687	Costan Maxim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
688	Dărăban Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
689	Hâruța Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
690	Jarda Leon	-	-	-	-	X	-	-	-	-
691	Lazar Maxim	-	-	-	-	-	1	-	-	-
692	Mihăilă Emil	-	-	-	-	X	-	-	-	-
693	Mihăilă Dumitru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
694	Miron Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
695	Musteață Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
696	Pop Vasile	-	-	-	-	X	-	-	-	-
697	Pop Maxim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
698	Răzvanța Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
699	Strugar Anhidim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
700	Șorecău Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
701	Strugar Maxim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
702	Costan Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
703	Bulța Maxim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
704	Bulța Alexa	-	-	-	-	X	-	-	-	-
705	Bolfa Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
706	Buia Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
707	Ciociu Leon	-	-	-	-	X	-	-	-	-
708	Ciociu Nicolae	-	-	-	-	X	-	-	-	-
709	Flore Vasile	-	-	-	-	X	-	-	-	-
710	Gagea Maxim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
711	Gagea Macedon	-	-	-	-	X	-	-	-	-
712	Gabor Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
713	Gogota Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
714	Gagea Nicolae	-	-	-	-	X	-	-	-	-

**PARTICIPAREA LOCUIITORILOR ROMÂNI DIN LOCALITATEA SÂNGEORZ-BĂI LA
PRIMUL RĂZBOI MONDIAL**

715	Hâruța Gavrilă	-	-	-	-	X	-	-	-	-
716	Hovrea Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
717	Ionaș Emil	-	-	-	-	X	-	-	-	-
718	Jarda Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
719	Mutu Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
720	Morar Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
721	Niculai Maxim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
722	Ogâgău Ilie	-	-	-	-	X	-	-	-	-
723	Petrașc Alexandru	-	-	-	-	-	1	-	-	-
724	Puri Alexandru	-	-	-	-	-	1	-	-	-
725	Prislopan Maxim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
726	Rus Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
727	Răzvanță Simion	X	-	-	-	-	-	-	-	-
728	Sfrengeu Alexa	-	-	-	-	X	-	-	-	-
729	Șpaimoc Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
730	Șorecău Flore	-	-	-	-	X	-	-	-	-
731	Șorecău Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
732	Sohorca Maxim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
733	Șpaimoc Nicolae	-	-	-	-	X	-	-	-	-
734	Șteopoaie Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
735	Sohorca Ionel	-	-	-	-	X	-	-	-	-
736	Algeorge Gavrilă	-	-	-	-	X	-	-	-	-
737	Buia George	-	-	-	-	X	-	-	-	-
738	Cârcu Grigore	-	-	-	-	X	-	-	-	-
739	Daraban Alexandru	X	-	-	-	-	-	-	-	-
740	Joja Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
741	Jarda Emil	-	-	-	-	X	-	-	-	-
742	Joja Filip	-	-	-	-	X	-	-	-	-

**PARTICIPAREA LOCUIITORILOR ROMÂNI DIN LOCALITATEA SÂNGEORZ-BĂI LA
PRIMUL RĂZBOI MONDIAL**

743	Joja Anton	-	-	-	-	X	-	-	-	-
744	Leuca Silivan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
745	Larionesi Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
746	Lazar George	-	-	-	-	X	-	-	-	-
747	Lupșor Silivan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
748	Mutu Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
749	Mihăilă Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
750	Pop Maxim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
751	Ruști Flore	-	-	-	-	X	-	-	-	-
752	Rebrean Maxim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
753	Ruști Maxim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
754	Râmbulea Maxim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
755	Șorecău Maxim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
756	Șteopoe Flore	-	-	-	-	X	-	-	-	-
757	Timoce Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
758	Utalea Maxim	-	-	-	-	X	-	-	-	-
759	Varvari Ion	-	-	-	-	X	-	-	-	-
760	Mureșan Alexa (?)	-	-	-	-	X	-	-	-	-
761	Mureșan Simion (?)	-	-	-	-	X	-	-	-	-
762	Coman Alexa (Săcel)	-	-	-	-	X	-	-	-	-
763	Macaveiu Grigore (Rebra)	-	-	-	-	X	-	-	-	-
764	Cicedea George (Parva)	-	-	-	-	X	-	-	-	-
765	Ernst Simion (Rodna)	-	-	-	-	X	-	-	-	-
766	Petrehus Ludovic (Cârlibaba)	-	-	-	-	X	-	-	-	-
767	Motântan Iosif (Ilva Mică)	-	-	-	-	X	-	-	-	-
768	Leonte Vcasile (Maieru)	-	-	-	-	X	-	-	-	-

**PARTICIPAREA LOCUIITORILOR ROMÂNI DIN LOCALITATEA SÂNGEORZ-BĂI LA
PRIMUL RĂZBOI MONDIAL**

769	Leonte Grigore (Leșu)	-	-	-	-	X	-	-	-	-
770	Motofelea Ion (Maieru)	-	-	-	-	X	-	-	-	-
771	Leșan Iacob (Ilva Mică)	-	-	-	-	X	-	-	-	-
772	Ursa Grigore (Maieru)	-	-	-	-	X	-	-	-	-
773	Hodoroga Domide (Maieru)	-	-	-	-	X	-	-	-	-
774	Hădărău Ion (Maieru)	-	-	-	-	X	-	-	-	-
775	Morar Iacob (Poiana)	-	-	-	-	X	-	-	-	-
776	Morar Ion (Poiana)	-	-	-	-	X	-	-	-	-
777	Lupșor Ion (Năsăud)	-	-	-	X	-	-	-	-	-
778	Cărbune Zaharie (Maieru)	-	-	-	-	X	-	-	-	-
779	Grec Petru (Iad)	-	-	-	-	X	-	-	-	-
780	Bechiș Ion (Brașfalăulmde Sus)	-	-	-	-	X	-	-	-	-
781	Buta Anhidim (Ilva Mică)	-	-	-	X	-	-	-	-	-
782	Ionuț David (Ilva Mică)	-	-	-	-	X	-	-	-	-
783	Rebrișorean Nechita (Maieru)	-	-	-	-	X	-	-	-	-
784	Dănilă Ion (Mocod)	-	-	-	-	X	-	-	-	-
785	Tahăș Ion (Monor)	-	-	-	-	X	-	-	-	-
786	Urs Zaharie (Năsăud)	-	-	-	-	X	-	-	-	-

**PARTICIPAREA LOCUITORILOR ROMÂNI DIN LOCALITATEA SÂNGEORZ-BĂI LA
PRIMUL RĂZBOI MONDIAL**

787	Urs Dumitru (Borgo Prund)	-	-	-	-	X	-	-	-	-
788	Lacătăș Grigore (Ilva Mare)	-	-	X	-	-	-	-	-	-
789	Mătăluț Teodor (Ilva Mare)	-	-	-	-	X	-	-	-	-
790	Lacătăș Ilie (Borgo Prund)	-	-	-	-	X	-	-	-	-
791	Ciocan Ion	X	-	-	-	-	-	1	3	-
792	Olar Sebastian (Rodna Nouă)	-	-	-	-	X	-	-	-	-
793	Olar Ion (Rodna Nouă)	-	-	-	-	X	-	-	-	-
794	Olar Dănilă (Rodna Nouă)	-	-	-	-	X	-	-	-	-
795	Mic Dumitru (Rodna Nouă)	X	-	-	-	-	-	1	-	-
796	Pop Trofim (Maieru)	-	-	-	-	X	-	-	-	-
797	Iujan Vasile (Maieru)	X	-	-	-	-	-	1	2	-
798	Ban Ion	X	-	-	-	-	-	-	-	-

TABLOU
despre voluntarii din Sângeorz-Băi propuși pentru decorație¹

Nr. crt.	Numele și prenumele	Gradul militar	Proveniența	Ocupațiunea
1	Hâruța George	plutonier	Italia	agricultor
2	Lupoai Alex. I. G.	sergent	Italia	agricultor
3	Joja Alex. I. Maxim	caporal	Italia	agricultor
4	Ciobotar Ioan I. C.	caporal	Italia	agricultor
5	Procopie I. Partene	caporal	Siberia	agricultor
6	Luci Ioan I. Ilie	soldat	Siberia	agricultor
7	Hâruța Maxim I. Alex.	soldat	Italia	agricultor
8	Costan Ștefan	soldat	Italia	agricultor
9	Haliță Ioan I. Al.	soldat	Italia	agricultor
10	Mutu Macidon	soldat	Rusia	lucrător CFR
11	Andronesi P. Ioan	soldat	Rusia	agricultor
12	Buia Ioan I. Precup	soldat	Rusia	agricultor
13	Huluduc Gh. Maftei	soldat	Rusia	agricultor
14	Strugar Flore I. Gh.	soldat	Rusia	agricultor
15	Pop Flore I. Ștefan	soldat	Rusia	agricultor
16	Lazăr Arsentă a Lazăr	soldat	Rusia	agricultor
17	Olar Alexandru	soldat	Rusia	agricultor
18	Tahăș Alexandru a Luchii	soldat	Rusia	agricultor
19	Cristorean Emanuil	plut. major	Italia	agricultor
20	Răzvanță Todor	caporal	Italia	agricultor
21	Sohorca Ioan I. Simion	soldat	Italia	agricultor

¹ Adrian Onofreiu, Ioan Pinte, Cornelia Vlașin (coordonatori), *Anul 1918 în județul Bistrița-Năsăud – Contribuții documentare*, Editura Mega, Cluj-Napoca, 2018, pp. 747-748 (Serviciul Județean Bistrița-Năsăud al Arhivelor Naționale, Fond *Colecția Nacu Dumitru*, d. 1, ff. 1-7).

Corespondența învățătorului Ioan Marcu. Intermediar între frontul intern și cel extern în timpul Marelui Război

ANDREEA-EMANUELA TRIFAN

În timpul Marelui Război, rolul învățătorilor a crescut pentru comunitatea în care se regăseau. La fel ca și preoții, învățătorii au avut menirea de a transmite mesajele primite de la autorități. Astfel ei au determinat elevii, și mai apoi părinții acestora, să susțină efectivul de război prin îndeplinirea diferitelor ordine ce erau transmise prin intermediul circularelor școlare.¹ Profesorii trebuiau să învețe populația cum să dezvolte o economie cât mai profitabilă.² Pe lângă toate acestea, profesorii/învățătorii au avut și o datorie morală pe care singuri și-au însușit-o, aceea de a da speranță comunităților de care aparțineau. Învățătorii la fel ca și preoții au susținut moral comunitatea dar și pe cei plecați pe câmpul de luptă. Ei au devenit intermediarii între actorii frontului extern și familiile lor rămase acasă. Un astfel de caz este și învățătorul Ioan Marcu din comuna Sângeorz-Băi, care a aparținut fostului District Năsăud.

Ioan Marcu s-a născut la 4 octombrie 1866 în localitatea Bistra, astăzi aparține de județul Alba. A urmat studiile la Școala normală din Blaj iar apoi a activat ca învățător în școlile comunale din Pata (Apahida județul Cluj), Ghimeș-Făget (județul Bacău) și la Sângeorz-Băi (1890-1926)³. Învățătorul a fost cunoscut în special pentru activitatea diversă și activă în viața culturală, socială și economică a comunității din Sângeorz-Băi ca: director de școală, fondator al „Reuniunii de cetire și cântări”, a Băncii populare „Izvorul” și conducător al societății „Hebe”⁴. În 1918 s-a ocupat de înființarea și organizarea consiliului național și a gărzii naționale române din localitate și a participat la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia în calitate de delegat al Reuniunii învățătoresți greco-catolice „Mariana” din Năsăud. A decedat la 20 august 1935 în Sângeorz-Băi⁵.

Sursele arhivistice inedite ce stau la baza cercetării, se păstrează în depozitele Ser-

¹ Mirela Popa-Andrei, în Ana V. Sima & Teodora Alexandra Mihalache (eds), *Priest's Manifold Roles in Transylvanian's Romanian Communities*, în *Persuading Minds Propaganda and Mobilisation in Transylvania during World War I*, Editura Peter Land, Berlin, 2018, p. 32.

² Ioana Elena Ignat, *Mobilizare și participare în Transilvania în Primul Război Mondial*, Cluj-Napoca, 2013, p. 174.

³ Conform inventarului nr. 1041, Serviciul Județean al Arhivelor Naționale (SJANB) *Fond personal Ioan Marcu*, <http://cautare-cj.arhivelenationale.ro/cautare-cj/detail.aspx?ID=372323>, accesat la data 28.07.2019.

⁴ *Ibidem*.

⁵ *Ibidem*.

ANDREEA-EMANUELA TRIFAN

viciului Județean Bistrița al Arhivelor Naționale ale României în *Fondul personal Ioan Marcu*. Corespondența învățătorului Ioan Marcu cuprinde epistole primite de la membrii familiei și prieteni, consăteni aflați pe front, la studii sau mutați în alte localități. Sunt și scrisori pe care le-a primit în calitate de reprezentat al instituțiilor în care a activat, dar și corespondență expediată pe numele lui Ioan Marcu, adresată altor membri ai familiei. În total există 90 de pachete formate¹. Am reușit să identific până în momentul de față 36 de pachete cu scrisori primite de pe front care cuprind 162 de epistole sau cărți poștale. Predominante au fost cărțile poștale, probabil și datorită faptului că erau mai la îndemâna soldaților. Doar în armata austro-ungară autoritățile militare au distribuit 655 milioane de cărți poștale de serviciu în rândurile austriece și 171,5 milioane bărbaților recrutați din Ungaria².

Război a fost prilejul unei adevărate înfloriri a corespondenței în țările care au participat la acesta³. În câmpul literaturii epistolare apare o nouă categorie: scrisorile de pe frontul de luptă. Prezenta lucrare, reprezintă doar punctul de plecare spre o cercetare mai amănunțită a corespondenței din perioada Marelui Război. Analiza scrisorilor primite de pe front, impune depășirea barierelor formale, descriptive a acestora și deschiderea spre noi cercetări și abordări a unui domeniu puțin exploatat la noi în țară: latura psihologică a corespondenței.

Cercetarea în acest domeniu, se află într-un stadiu mai avansat în Europa și lumea internațională, reprezentative fiind lucrările de specialitate a lui Leo Spitzer *Lettere di prigionieri di guerra italiani*, editat de Lorenzo Renzi, traducere de S.SOLMI, ediție nouă, Milano 2016; Antonio Gibelli în lucrarea *La guerra grande : storie di gente comune, 1914-1919*, Laterza 2014; Martha Hanna *War Letters: Communication between Front and Home Front*, în 1914-1918 Online International Encyclopedia of the First World War, 2014 sau Rebekka Sippel *The letters of French and German soldiers in World War One*, Victoria University of Wellington 2015.

În ceea ce privește cercetările românești, acestea au luat amploare în spațiul român cu câțiva ani în urmă prin lucrările realizate de: Bianca Mărmureanu *Corespondența privată a combatanților din armata română de operații în anul 1917. Posibilități de interpretare*, în Caietele Școlii Doctorale. Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, Facultatea de Istorie, Anul I, 2007, Iași, 2007, 2007; Bogdan Gozman, *Imagina familia transilvane în corespondența ostașilor din Primul Război Mondial*, în „De la lume adunate...”, Crucibă-Loredana Baciu, Anamaria Macovei, și Roxana Dorina Pop (eds.), Cluj-Napoca, 2011. Interesul pentru cunoașterea și analiza scrisorilor din timpul războiului se poate observa și prin ultimele cercetări din anii sărbătoririi Centenarului, prin lucrările cercetătorilor: Mirela Florian *Scrisori de pe front*, Editura Muzeul National al Taranului Roman, 2017; Ana Victoria Sima, *Cu gândul la celălalt*.

¹ SJANBN, <http://cautare-cj.arhivelenationale.ro/cautare-cj/detail.aspx?ID=372323>, accesat la data 28.07.2019.

² Martha Hanna, *War Letters: Communication between Front and Home Front*, 2014, în <https://encyclopedia.1914-1918.online.net/article/war-letters-communication-between-front-and-home-front>, accesat la data 10.10.2020, p. 4.

³ Lorenzo Lenzi, *Lettere di soldati della Grande Guerra in Francia, Italia e Romania*, în Da “Quaderni della Casa Romana” di Venezia XI, 2016, Institutul Cultural Român: „Memorialistica e letteratura della Grande Guerra” p.2.

CORESPONDENȚA ÎNVĂȚĂTORULUI IOAN MARCU.
INTERMEDIAR ÎNTRE FRONTUL INTERN ȘI CEL EXTERN ÎN TIMPUL MARELUI RĂZBOI

Cuplurile românești din Transilvania în ani Primului Război Mondial, în Ioan-Aurel Pop, Ioan Bolovan, Mihaela Bedecan (eds.) *Nicolae Bocșan. Istoria sub semnul generozității și Umanității*, 2018.

Fiecare epistolă a fost marcată de experiența personală a expeditorului. În ele se poate observa cum mentalitățile se schimbă în atitudine și percepere a unei realități dure care modifică iremediabil modul de gândire al acestora. Acest fapt a fost, în același timp, condiționat și de gradul de alfabetizare pe care expeditorul îl stăpânea. Odată cu Marele Război a intervenit și necesitatea obligării mării mase de populație să se exprime prin scris. Nu puțini au fost cei care au învățat câteva noțiuni elementare de scris și citit, pentru a reuși să trimită vești familiei, semn că erau în viață¹. Prin analiza conținutului scrisorilor, a formelor de exprimare utilizate, și a intereselor celor înrolați vom urmări: Cine sunt corespondenții învățătorului? Ce experiențe au fost exprimate în scris? Ce îi determină pe cei înrolați să îi scrie lui Ioan Marcu? Care este structura unei scrisori/epistole?

Din punct de vedere psihologic unul dintre cele mai grele teste pentru soldați a fost gândul la desfășurarea vieții cotidiene a celor care au rămas acasă. Soldații au rămas conectați din punct de vedere emoțional față de cei apropiați². Atât bărbații înrolați cât și familiile care au rămas pe frontul intern au trăit sub semnul incertitudinii asupra siguranței celuilalt. În tot acest timp, speranța încheierii războiului și revenirea la normal a fost metoda care a determinat rezistența indivizilor unei asemenea probe. Pentru unii soldați înrolați alfabetizarea a fost realizată chiar pe câmpul de luptă. Alții au fost nevoiți să recurgă la intermediari, soldați mai educați, subofițeri și ofițeri care să-și poată acorda ajutorul în redactarea scrisorilor³. Deoarece scrisul și cititul nu era la îndemâna oricui, cel mai adesea învățătorul sau preotul era cel care citea pentru membrii celor înrolați și tot el redacta scrisorile ce urmau să fie trimise pe front. În acest caz Ioan Marcu devine intermediar implicat, deoarece scrisorile îi erau adresate personal. El este privit ca un părinte de către expeditori: „mă bucur de cuvintele scrise în epistola de la Dumneata, îți mulțumesc din inimă ca la un părinte”⁴, „te doresc ca fi un părinte”⁵.

Am identificat mai multe categorii de expeditori. Astfel învățătorului i-au fost adresate epistole de la vecini, consăteni sau foști elevi, dar și o scrisoare de la soția unui soldat din Năsăud în legătură cu soțul ei aflat pe front. O altă mare și importantă categorie este cea a învățătorilor mobilizați care îi scriu lui Ioan Marcu. Nu în ultimul rând se regăsesc și scrisori primite de la rude care au fost înrolate, un pachet consistent fiind a nepotului său, Alexe Alexandru. Majoritatea scrisorilor primite de pe front au fost expediate în perioada 1914-1916.

---

¹ Ana Victoria Sima, *Being Wife and Husband during World War I. A Transylvanian Cultural Perspective*, în *Transylvanian Review*, Vol XXV, Nr. 4, 2016, p. 19.

² Martha Hanna, *War Letters: Communication between Front and Home Front*, 2014, în https://encyclopedia.1914-1918-online.net/article/war_letters_communication_between_front_and_home_front, accesat la data 10.10.2020, p. 2.

³ Lorenzo Lenzi, *op cit*, p. 2.

⁴ SĴANBN, *Fond personal Ioan Marcu*, Dosar 68, f.4 v.

⁵ *Ibidem*, f.2 v.

ANDREEA-EMANUELA TRIFAN

Prin analiza conținutului scrisorilor, corespondențelor învățătorului, se poate observa cu ușurință o similitudine. Indiferent de categorie, cei înrolați au solicitat din partea dascălului să le fie trimise cât mai multe epistole despre situația familiilor acestora: „Vă rog scrieți-mi ce noutăți aveți”¹. Comunicarea dintre învățător și cei înrolați a avut rezultatul menținerii moralului crescut al soldaților pe câmpul de luptă. În acest fel le-a fost oferită o porțiță de evadare din teatrul de război: „că îmi parte foarte bine că sunt cercetat cu încă o epistolă de la prietenii”². În același timp cei înrolați nu au fost afectați de numeroasele griji rezultate din neștiința despre starea familiilor. Adresările către învățător au fost diferite în funcție de statutul pe care expeditorul îl avea față de Ioan Marcu. Se poate observa că deși toate aveau aproape aceeași structură există anumite particularități ce le deosebesc în funcție de centrul de interes pe care îl avea expeditorul și de gradul de apropiere față de acesta.

Scrisori primite de la foști elevi

În corespondența primită de la foști elevi se poate observa că tonul utilizat a fost mereu de respect și entuziasm și mulțumire din partea expeditorului că nu au fost uitați de învățător: „Stimate Domnul vă rog primiți puține cuvinte de la mine, Macedon. Foarte m-am bucurat ca v-ați adus aminte și m-ași salutat în epistola D-onșorului Victor”³. Foștii elevi i-au adus la cunoștință starea de sănătate și dorința reîntoarcerii de pe front și mereu se asigurau să transmită urări de bine învățătorului și familiei acestuia.

Impactul pe care învățătorul l-a avut asupra elevilor care au fost determinați să îi scrie după mulți ani, se poate observa din scrisoarea lui Jarda Donise. Fost elev, a redactat o epistolă în 1915 învățătorului doar pentru a-i mulțumi că l-a învățat să scrie și să citească: „Și mă mulțumesc că ți-ai bătut peptul cu mine și m-ai învățat a scrie și a ceti ce atunci eram bolând și gândeam căci nu mai e aceeași iarnă azi. Tot dus prin țări străine Îmi aduc aminte de cuvintele dumitale și te salut cu bucurie prin aistor mice cărți zice eu Jarda Donise”⁴.

Scrisori primite de la vecini/consăteni

Pentru vecini și consăteni, învățătorul a devenit cea mai de încredere persoană. El este considerat un părinte astfel vecinul Șpaimoc îi solicită într-o scrisoare: „din ce să poate să mai dai ajutori familii mele dar nu în privința materială, verbală” sau „Și să le mai dați învățătură și îmi pare ca le-ați împărtășiți și vreo doi bani vă mulțumim frumos”⁵. Tot el a fost cel care a adus liniște deoarece în el au toată încrederea că le răspundea sincer la nedumeriri și s-a informat personal de starea în care s-au regăsit familiile rămase acasă: „Dar mă rog să spui și la muierea me[a] și se întrebi din ce pricină îmi trimite așa rar carte, ori mai aveți noutăți m-ași ruga de puțin răspuns. Dacă vei face bine”⁶.

Atunci când existau mai mulți consăteni în același loc, cel care scria se adresa despre

¹ *Ibidem*, Dosar 74, f.1.v.

² *Ibidem*, Dosar 76, f.1 v.

³ *Ibidem*, Dosar 32, f.1 v.

⁴ *Ibidem*, Dosar 40, f.1v.

⁵ *Ibidem*, Dosar 68, f. 6.v.

⁶ *Ibidem*, Dosar 68, f. 2v-3v.

**CORESPONDENȚA ÎNVĂȚĂTORULUI IOAN MARCU.
INTERMEDIAR ÎNTRE FRONTUL INTERN ȘI CEL EXTERN ÎN TIMPUL MARELUI RĂZBOI**

---

starea de trai a tuturor: „De trăit trăim bine și suntem mulți de la noi în satul acesta la care acum au sosit și domnul învățători Iustin Sohorca aici”¹. În alte circumstanțe noutățile primite nu erau tocmai favorabile și confirmau temerile învățătorului Ioan Marcu. Din epistola scrisă de Hăruța Goerg din martie 1916, care s-a aflat în prizonierat în Salonta, a aflat o veste tristă despre Ilie Oanea care „a căzut la 30 / X 1915”². Acest fapt explică de ce ultima scrisoare primită de către învățător de la Ilie Oana este din iunie 1915, și presupunem îngrijorarea acestuia dar și trauma morții suferită de expeditorul care a asistat neputincios la eveniment.

Scrisori primite de la învățători

Corespondența primită de la învățătorii mobilizați este mai consistentă iar tonul utilizat este unul amical „Frate dragă”³, Frate Ioane”⁴. În cadrul epistolelor, învățătorii oferă mai multe detalii despre situația lor, ce și cât au de lucru, condițiile grele de trai, ororile războiului: „să vezi ce e pe aici ai dori să mori...câți răniți atâtea feluri de arme, câți morți atâtea feluri de moarte, apoi câte întâmplări și primejdii”⁵, „e mai mare lipsă de apă. Bem nămol”⁶ după cum relatează învățătorul Iustin Sohorca.

Un al învățător care îi scrie lui Ioan Marcu este Coroi Iuliu, mobilizat la Alba-Iulia. În epistolele sale îi transmite informații despre familia sa „fratele Micu a venit de pe câmpul de război bolnav și acum e convalescent în Târgu Mureș”⁷. În același timp oferă informații și despre cunoștii din Bistra dar și tristețea care a cuprins comunitatea: „În Bistra noastră e atâta jale, chiar și în biserică curg lacrimile din ochii bieților îndurerăți”⁸.

Unii învățători au încercat întârzierea trimiterii pe câmpul de luptă însă fără un rezultat pozitiv. Așa este cazul învățătorului Tamaș Vasile care relatează că a sperat să nu fie găsit apt pentru a merge pe front și să rămână în spetele linilor „am păcat în cursa lor de m-a aflat apt de a merge și lupta - cu toate acestea sunt acum la spital Nr. 3, nu știu până când căci ne sunt numărate zilele de a merge la campanie și de acolo pe câmpul de luptă”. Tot acesta l-a rugat să îl informeze de starea familiei sale „Sunt îngrijorat fiindcă eu nu am primit de acasă epistolă”⁹.

În cele 23 de scrisori primite de la învățătorul Tamaș Vasile, precum și cele 14 epistole de la Iustin Sohorca, existau cereri de a afla noutăți despre rude, și evenimentele din localitate precum și să le transmită acestora salutările și gânduri de bine dar și dorul de întoarcere de pe câmpul de luptă¹⁰. Atunci când nu primeau epistole soldații erau cuprinși de griji și temeri, astfel avem mărturia învățătorului Iustin Sohorca în „Jurnal de front”, care

¹ *Ibidem*, f. 12v.

² *Ibidem*, Dosar 37, f. 1v.

³ *Ibidem*, , Dosar 76, f. 1.

⁴ *Ibidem*, f. 3.

⁵ *Ibidem*, Dosar 72, f. 3v.

⁶ *Ibidem*, f. 14 v.

⁷ *Ibidem*, Dosar 23, f. 3v.

⁸ *Ibidem*, f. 4v.

⁹ *Ibidem*, Dosar 76, f. 3v.

¹⁰ *Ibidem*, Dosar 72, 76.

ANDREEA-EMANUELA TRIFAN

zice astfel: „gândul de acasă, că ce va fi pe acolo mă îngrijorește mult cu atât mai vârtos, că un aspeur din Cârlibaba mi-a spus că rușii ar fi cuprins Rodna... grija mi-a crescut neprimind de la nevastă epistolă de 4 zile”¹.

Într-o scrisoare învățătorul primește o fotografie de pe câmpul de luptă cu învățătorii din compania de stat a diviziei 16, care îi transmit salutări. Locul cuvintelor este luat adesea de cel al instantaneelor. Acestea se poate observa și în corespondența primită de învățătorul Ioan Marcu în cărțile poștale primite de la inginerul Bluni Iosif² sau Iustin Sohorca³.

Scrisori primite de la rude

În ceea ce privește corespondența cu rudele aflate pe câmpul de luptă, am analizat cele 9 scrisori primite de la nepotul Alexandru Alexi. Structura scrisorilor este aproape neschimbată, prima fiind redactată în data de 14 august 1914 chiar la începutul războiului. Acesta aduce la cunoștința învățătorului pe scurt locul unde se află și care este atmosfera: „apoi pregătirile sunt mari, furnicari de oameni și de cai. Nu se știe ziua când plecăm poate către Galiția”. În continuare acesta întreabă de starea învățătorului și îl roagă pe „moșul” să transmită „complimentele” către toți oamenii și a mamei sale⁴. În final încheie prin aducerea la cunoștință învățătorului și familiei că era sănătos și avea foarte mult de lucru. Totodată acesta le-a cerut să îi răspundă în toate epistole pe care le-a trimis: „De cumva vă veți îndura să îmi scrieți pe adresa din față”⁵, „rămân în așteptare răspunsului cu dor, Al dumneavoastră dumneavoastră nepot”⁶ sau „dar vă rog ce s-ar putea sa-mi răspunde-ti ca să îmi mai treacă de întunecatul urât care îl trag pe aici”⁷.

În cea de-a doua epistolă primită, atenția este centrată pe îngrijorarea nepotului față de familia care nu i-a răspuns la scrisori. Acesta solicită ajutorul învățătorului pentru a-și putea liniști starea sufletească și îl roagă „ca pe un părinte bun și te interesează si-mi răspunde pe adresa din față”. Grija față de cei rămași acasă și necesitatea confirmării constante a stării de bine în care se aflau a ocupat un loc central pentru toți cei înrolați. Astfel în epistola din 17 Aprilie 1915, învățătorul este rugat să se intereseze de ce soția nepotului său nu a primit ajutorul de stat, fapt ce îl măcina și indigna totodată: „cum se poate de nu a căpătat nimic, eu am făcut pașii de lipsă”⁸.

În toată corespondența, nepotul oferă detalii despre evenimentele și greutățile întâmpinate „mă aflu în viață întreg și sănătos trecând eară prin o vreme grea înțelegeți” despre locul unde se află și starea acestuia „pe aici e cam...omăt sever”, „Békés e un orașel unguresc, sunt vreo 5 biserici, judecătorie, pământul e șes, numai dintr-un turn înalt se vede

¹ Iustin Sohorca, *Povestea Comunei*, în „Buletin intern” 14, 1986, editat de Clemente Plaiianu, Ironim Marțian, p.107.

² SJANBN, *Fond personal Ioan Marcu*, Dosar 10, f. 11v.

³ *Ibidem*, Dosar 72, f. 10v,

⁴ *Ibidem*, Dosar 2, f. 1v.

⁵ *Ibidem*, Dosar 2, f. 1v.

⁶ *Ibidem*, Dosar 2, f. 11.

⁷ *Ibidem*, Dosar 2, f. 10v.

⁸ *Ibidem*, Dosar 2, f. 3v.

CORESPONDENȚA ÎNVĂȚĂTORULUI IOAN MARCU.
INTERMEDIAR ÎNTRE FRONTUL INTERN ȘI CEL EXTERN ÎN TIMPUL MARELUI RĂZBOI

---

la o depărtare un deal cu pădure...”¹. La rândul său acesta dorește să afle informații despre stare de acasă: „Dumneavoastră ce mai face-ți de cătane a-ți scăpat, ați început cu școala, că pe aici merg copiii regulat la școală, aveți cătane, spitale sau doar sau mai depărtat, se mai aud bubuieturile în sus?”². Aceste curiozități odată împlinite au avut menirea să aducă liniște liniște pentru cei înrolați și să le ofere speranța de care aveau nevoie pentru a putea trece peste încercările de zi cu zi aduse de război.

În final, corespondența primită de învățătorul Ioan Marcu prezintă în amănunt situațiile grele de pe front care au fost întâmpinate de expeditori, dar cel mai important starea de spirit și sufletească a acestora. Pentru ei, scrisul a reprezentat porțița de evadare din acea lume și comunicarea cu învățătorul i-a ajutat să se elibereze de grijile ce le purtau. Expeditorii au fost diverși: rude, vecini, consăteni, învățători, foști elevi. Văzute printre rânduri corespondenții au găsit o sursă de încredere, care i-a ajutat cu diverse probleme care i-au măcinat și care le-a oferit speranță în momentele de cumpănă.

Învățătorului îi scriu și foști elevi doar pentru a-i aduce la cunoștință că sunt pe câmpul de luptă și pentru a-i mulțumi de sfaturile primite pe băncile școlii. Acest act arată rolul pe care l-a avut Ioan Marcu pentru foștii elevi. Cei din urmă au conștientizat în timpul Marelui Război importanța alfabetizării. Rămâne încă de analizat în profunzime latura psihologică a acestor scrisori și nu numai.

Ioan Marcu a avut un rol deosebit de important pentru comunitatea de care aparținea. Învățătorul le-a inspirat sângeorzenilor speranța unei zi mai bune și a fost un model prin activitatea desfășurată. El a depășit barierele domeniului educațional, „își dădea toată osteneala să făurească suflete de luptători în slujba neamului românesc”³.

---

¹ *Ibidem*, Dosar 2, ff. 7v, f.10v.

² *Ibidem*, Dosar, 7. f. 10v.

³ Alexandru Dărăban, *Învățătorul sângeorzan Ioan Marcu și Marea Unire*, în revista „Pisania Sângeorzene”, iunie 2018, p. 10.

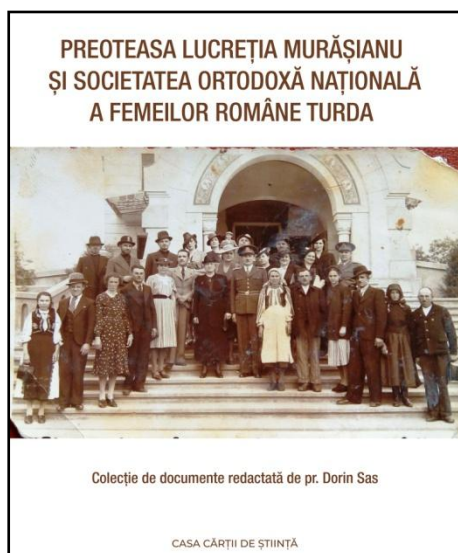

RECENZIE

RECURS LA MEMORIE

PR. DR. MARIUS PICU

Parohia *Sfinții Români* -Mostoles (Madrid)

Pe la jumătatea lunii septembrie, imediat după sărbătoarea *Înălțării Sfintei Cruci*, am primit spre lectură în format PDF cartea intitulată „Preoteasa Lucreția Murășianu și Societatea Ortodoxă Națională a Femeilor Române Turda”, lucrare apărută prin strădania vrednicului părinte Dorin Sas de la Parohia Ortodoxă Română din Valdemoro, Comunitatea de Madrid, împreună cu invitația de a o prezenta într-o proximă întâlnire a preoților din Protopopiatul Madrid-Sud.

Cum situația actuală, dată de restricțiile impuse de măsurile extraordinare de natură sanitară luate pentru restrângerea răspândirii virusului COVID 19 fac incertă întâlnirea de protopopiat și nedorind să rămân tributari invitației făcute, m-am gândit că ar fi binevenită o prezentare a acestei lucrări și sub forma scrisă, urmând ca ea să fie completată la vreme potrivită și de una orală.

Nu se poate vorbi despre o carte fără a face referire, mai întâi, la autorul ei. În cazul nostru autorul-editor al acestei cărți este părintele Dorin Sas. Deși își desfășoară slujirea preotească de aproape un deceniu printre românii ortodocși din localitatea Valdemoro (la aprox. 30 km. sud de Madrid, pe autostrada A4 și împrejurimi), rădăcinile sale sunt adânc înfipite în pământul în care s-a născut și-n care a trăit până la venirea în Spania, și anume, municipiul Turda, al doilea oraș ca număr de locuitori din județul Cluj, în centrul Ardealului, pe malul râului Arieș. El nu este un dezdăcinat, ci un vlăstar cu o tulpină mai lungă și care aduce roade oriunde s-ar afla. Pentru cucernicia sa, Turda nu este doar orașul natal, ci solul ce acumulează de secole, de milenii chiar, energii creatoare care nasc mereu tot mai îmbogățite daruri puse în slujba neamului și a Bisericii strămoșești. De aici și preocuparea permanentă de a scoate la lumină vredniciile a multor generații care, la vremea lor, au marcat mersul timpului istoric înspre împliniri mântuitoare.

Cartea pe care am onoarea de a o prezenta face parte din aceasta căutare neliniștită a înaintașilor din Turda din urmă cu un secol (din perioada imediat anterioară Unirii din 1918, apoi a României mari și a epocii interbelice până la instaurarea regimului comunist în 1948 în România, care a adus cu sine răsturnarea valorilor atât culturale, cât și religios-morale) a acestei străvechi așezări. Din prefața/mărturie semnată de autor (deși acesta repetă nu doar o singură dată că se consideră pe sine însuși doar editorul unor documente istorice scoase din prafurile Arhivelor Naționale București) se simte sfiala urmașului care vorbește cu mult respect de faptele antecesorilor săi și, în același timp, datorită împlinirii propriei chemări prin conștiința continuității.

Lucrarea este centrată în jurul unei figuri feminine: Lucreția Murășianu, președinta SNOFR¹ Turda și soția vrednicului de pomenire protopop al Turzii Jovian Murășianu. Scopul acestei cărți este de a da viața acestui nume care multora nu le spune nimic. Într-o vreme în care VIP-urile din toate domeniile se succed cu repeziciune, arareori mai rămâne în memorie câte un nume într-un colț al aducerii aminte. De aceea acest demers al părintelui Dorin se aseamănă oarecum profeției lui Iezechiel de renaștere a oaselor străvechi adormite, până la măsura prezentării nu doar a unei biografii, ci a unei întregi societăți cu preocupările ei cotidiene și cu visele ei, unele împlinite, altele lăsate ca moștenire generațiilor viitoare.

Întreprinderea autorului nostru este formată din două părți. Prima parte cuprinde cinci studii contemporane centrate în personalitatea Lucreției Murășianu: două alcătuite de Anemari Monica Negru (*Studiu introductiv, Fondul Societatea Ortodoxă Națională a Femeilor Române și Un început de istorie al filialelor SONFR din Ardeal*); două scrise de Răzvan Mihai Neagu (*Viața Lucreției Mureșan până la Marea Unire (1875-1918)* și *Implicarea Lucreției Mureșan în viața comunității din Turda în perioada interbelică*), iar ultimul aparținând Luminiței Andreea Popescu (*Lucreția Murașanu*). Cea de a doua parte și cea mai extinsă este formată din consemnările activității Lucreției Murășianu în periodicele vremii.

În primele două studii, dedicate Societății Ortodoxe Naționale a Femeilor Române, se definește această mișcare ca fiind o „asociație feministă” creată cu scop caritativ: de a oferi sprijin răniților din Primul Război Mondial, de a organiza colecte caritative pentru cei nevoiași, de a susține prin contribuții benevole construirea și înfrumusețarea de biserici, etc. Sesizez prin „asociație feministă” activități de voluntariat ale femeilor în sprijinirea celor nevoiași sau a diferitelor activități cultural-religioase. La nivelul celui de-al doilea deceniu al secolului XXI „mișcarea feministă” îmi apare înaintea ochilor prin inscripțiile de pe pancartele purtate pe străzile Madridului și ale altor orașe mari din Spania de către manifestanți în ziua de 8 martie a.c.: „mi cuerpo es mio -corpul meu este al meu”; „aborto libre -avort liber”; „porque quiero, porque puedo y porque me da la gana -pentru că vreau, pentru că pot și pentru că am chef”; „no hay peor virus que el patriarcado -nu există un virul mai rău decât patriarhatul”; „ni locas, ni santas -nici nebune, nici sfinte”; „sola borracha quiero llegar a casa – doar beată vreau să mă întorc în casă”; „educación sexual inclusiva y en libertad -educație sexuală inclusivă și în libertate”; „mujer, te quiero libre -femeie, te vreau liberă”; „a mi no me falta ropa, a ti te falta respeto -mie nu-mi lipsește haina, ție îți lipsește respectul”; Fără comentarii!

„Mișcarea feministă” de acum mai bine de un secol pare „desuetă” căci se centra pe sentimentul că urmașele Evei nu trăiesc în lume doar ca „ajutoare ale a lui Adam” ci, prin esența lor îmbogățesc complementar natura umană. Iar natura umană este inter-relaționară. Deviza acestei „mișcări” era de a ajuta acolo unde este nevoie de ajutor, de a mângâia unde este nevoie de mângâiere, a plânge unde se plânge și a avea încredere că Dumnezeu lucrează chiar și prin cel mai mic gest de bunăvoință față de aproapele.

Cine a fost Lucreția Murășianu? Nu am să intru în date biografice, lăsând pe cititor să descopere singur parcurgând paginile acestei opere.

Demersul autorului-editor își găsește împlinirea și dincolo de editarea acestei cărți. La solicitarea sa și-n baza documentelor înaintate, municipalitatea orașului Turda hotărăște acordarea titlului de *Cetățean de Onoare* post-mortem Lucreției Murășianu și denumirea unei străzi din Turda cu numele ei.

Iar dacă vreodată cineva care va citi aceasta carte va trece prin Turda și, întâmplător sau nu, se va găsi pe strada „Lucreția Murășianu”, cu siguranță că pentru el numele nu va fi al unei necunoscute ci al unei prietene ce mai înainte, în timp, a știut că trăind cu dedicație și vocație filantropică să facă pasul de la istorie la eternitate.

¹ Societatea Națională Ortodoxă a Femeilor Române.

PISANII SÂNGEORZENE

- Repertoriu bibliografic 2020 -

1	Adunarea Reuniunii învățătoarești „Mariana” ținută în Sângeorgiul Român în anul 1904, nr. 7(95), pp. 25-27.
2	Afaceri preoțești din Vicariat, nr. 7(95), pp. 23-24.
3	ALEXANDRU BUIA (1911-1964), nr. 6(94), pp. 6-8.
4	ALEXI, DR. ARTEMIU PUBLIU, <i>Culegător de folclor</i> , nr. 1(89), pp. 23-30.
5	ALEXI, DR. ARTEMIU PUBLIU, <i>Viena – 25 martie</i> , nr. 1(89), pp. 21-22.
6	ALEXI, DR. ARTEMIU PUBLIU, <i>Graz, în Februarie 1872</i> , nr. 2(90), pp. 20-24.
7	ALEXI, DR. ARTEMIU PUBLIU, <i>Transilvania țară nemțească</i> , nr. 2(90), pp. 25-27.
8	ALEXI, DR. ARTEMIU PUBLIU, <i>Culegător de folclor</i> , nr. 2(90), pp. 28-36.
9	ALEXI, DR. ARTEMIU PUBLIU, <i>Culegător de folclor</i> , nr. 3(91), pp. 28-33.
10	ALEXI, DR. ARTEMIU PUBLIU, <i>Năsăud la finitul lui Decembrie 1877</i> , nr. 4(92), pp. 35-37.
11	ALEXI, DR. ARTEMIU PUBLIU, <i>Graz la finea lui Mărțișor</i> , nr. 5(93), pp. 29-30.
12	ALEXI, DR. ARTEMIU PUBLIU, <i>Graz – începutul lui mai 1871</i> , nr. 5(93), pp. 31-34.
13	ALEXI, DR. ARTEMIU PUBLIU, <i>Graz, ziua de Anul Nou 1873</i> , nr. 6(94), pp. 29-32.
14	ALEXI, DR. ARTEMIU PUBLIU, <i>Graz, la începutul lui Mărțișor 1873</i> , nr. 6(94), pp. 33-35.
15	ALEXI, DR. ARTEMIU PUBLIU, <i>Graz, 16 mai 1873</i> , nr. 7(95), pp. 44-46.
16	ALEXI, DR. ARTEMIU PUBLIU, <i>Necrologul Doctorului Ioan Lazăr</i> , nr. 8(96), pp. 24-26.
17	ALEXI, DR. ARTEMIU PUBLIU, <i>De pe Valea Rodnei (Ruconium) – 1873</i> , nr. 8(96), pp. 27-29.
18	ALEXI, DR. ARTEMIU PUBLIU, <i>Năsăud decembrie 1873</i> , nr. 9(97), pp. 51-52.
19	ALEXI, DR. ARTEMIU PUBLIU, <i>Năsăud decembrie 1873</i> , nr. 9(97), pp. 53-54.
20	ALEXI, DR. ARTEMIU PUBLIU, <i>Năsăud, începutul lui decembrie 1873</i> , nr. 9(97), pp. 55-56.
21	ALEXI, DR. ARTEMIU PUBLIU, <i>De lângă Someșul rece, la finea lui decembrie 1873</i> , nr. 9(97), pp. 57-58.
22	ALEXI, DR. ARTEMIU PUBLIU, <i>De lângă Someșul rece, noiembrie 1874</i> , nr. 9(97), pp. 59-60.
23	ALEXI, DR. ARTEMIU PUBLIU, <i>Pesta în 3/15 septembrie 1871</i> , nr. 9(97), pp. 61-62.
24	ALEXI, DR. ARTEMIU PUBLIU, <i>Un semn caracteristic –I</i> , nr. 10(98), pp. 54-55.
25	ALEXI, DR. ARTEMIU PUBLIU, <i>Un semn caracteristic –II</i> , nr. 10(98), pp. 56-57.
26	ALEXI, DR. ARTEMIU PUBLIU, <i>Un semn caracteristic –III</i> , nr. 10(98), pp. 58-59.
27	ALEXI, DR. ARTEMIU PUBLIU, <i>Un semn caracteristic –IV</i> , nr. 10(98), pp. 60-61.
28	ALEXI, DR. ARTEMIU PUBLIU, <i>Un semn caracteristic –I</i> , nr. 10(98), pp. 62-64.
29	ALEXI, DR. ARTEMIU PUBLIU, <i>Năsăud – 29 martie 1876</i> , nr. 11(99), pp. 49-50.
30	ALEXI, DR. ARTEMIU PUBLIU, <i>Bistrița-Năsăud la finea lui martie</i> , nr. 11(99), pp. 51-53.
31	ALEXI, DR. ARTEMIU PUBLIU, <i>Cea mai bună politică românească I</i> , nr. 11(99), pp. 54-56.
32	ALEXI, DR. ARTEMIU PUBLIU, <i>Cea mai bună politică românească II</i> , nr. 11(99), pp. 57-59.
33	ALEXI, DR. ARTEMIU PUBLIU, <i>Cea mai bună politică românească III</i> , nr. 11(99), pp. 60-62.
34	<i>Băile din St. Giorgiul Român</i> , nr. 7(95), pp. 35-36.
35	BOCA, POMPEI, <i>Calea ferată Ilva Mică – Vatra Dornei</i> , nr. 11(99), pp. 37-44.
36	<i>Căpitanul Andreea Mureșan – Omul Anului</i> , nr. (96), p. 7.
37	<i>Cărticica de ctitorie pentru biserica de peste apă</i> , nr. 5(93), pp. 14-16.
38	<i>Colecta pentru răniții francezi</i> , nr. 5(93), pp. 45-47.
39	<i>Concertul studenților blăjeni în Sângeorgiu</i> , nr. 8(96), p. 20.
40	<i>Convocare – Adunare generală ordinară</i> , nr. 5(93), pp. 26-28.
41	<i>Corpul învățătoresc din Sângeorgiu</i> , nr. 1(89), p. 9.
42	<i>Corpul învățătoresc din Sângeorgiu</i> , nr. 2(90), p. 8.
43	<i>Corpul învățătoresc din Sângeorgiu</i> , nr. 3(91), p. 6.
44	<i>Corpul învățătoresc din Sângeorgiu</i> , nr. 4(92), p. 9.
45	<i>Corpul învățătoresc din Sângeorgiu – Anul școlar 1875/1876</i> , nr. 9(97), p. 13.
46	<i>Corpul învățătoresc din Sângeorgiu – Anul școlar 1876/1877</i> , nr. 10(98), p. 8.
47	<i>Corpul învățătoresc din Sângeorgiu – Anul școlar 1879/1880</i> , nr. 11(99), p. 6-7.
48	<i>Cuvântarea ierodiaconului Cristea</i> , nr. 9(97), pp. 19-23.
49	CRĂCIUN, ICU, <i>O nouă carte tradusă de iubitorul de jazz Roland Szekely</i> , nr. 1(89), pp. 36-37.
50	CRĂCIUN, ICU, <i>Emil Rebreanu și Năsăudul în anul 1916</i> , nr. 7(95), pp. 62-64.

51	CRĂCIUN, ICU, <i>O poezie inedită a Lievei Rebreanu</i> , nr. 9(97), p. 40.
52	CRĂCIUN, ICU, <i>Traducătorul George Coșbuc și Poema indiană Sacantala de Calidasa</i> , nr. 10(98), pp. 50-53.
53	<i>Cuvânt pentru Anul Nou</i> , nr. 1(89), pp. 7-8.
54	DAN, OVIDIU OLIMPIU, <i>Un erau pe frontul invizibil – Carol I. Șotel</i> , nr. 9(97), pp. 35-39.
55	<i>Darea de seamă a consiliului de administrație a Societății „Hebe”</i> , nr. 11(99), pp. 28-30.
56	DĂRĂBAN, ALEXANDRU, <i>Iulius-Marius Morariu, Repere ale autobiografiei spirituale din spațiul ortodox în secolele XIX și XX</i> , nr. 1(89), pp. 38-39.
57	DĂRĂBAN, ALEXANDRU, <i>Locuitori din actualul județ Bistrița-Năsăud înaintați în centrul de triere al unităților de muncă în comuna Tudor Vladimirescu, județul Ilfov</i> , nr. 2(90), pp. 56-64.
58	DĂRĂBAN, ALEXANDRU, <i>Trecerea la cele veșnice a lui Maxim Lica</i> , nr. 3(91), pp. 11-12.
59	DĂRĂBAN, ALEXANDRU, <i>Tractul Bistrița într-un Șematism ortodox din Ungaria și Transilvania pe anul 1916</i> , nr. 3(91), pp. 13-17.
60	DĂRĂBAN, ALEXANDRU, <i>Propuneri cu elementele pentru încadrare în ordinul nr. 100/C, Cabinet UM, din raza Serviciului Securității Poporului Bistrița</i> , nr. 3(91), pp. 51-62.
61	DĂRĂBAN, ALEXANDRU, <i>Tractul Bistrița într-un Șematism ortodox din Ungaria și Transilvania pe anul 1917</i> , nr. 4(92), pp. 10-14.
62	DĂRĂBAN, ALEXANDRU, <i>Propuneri cu elementele pentru încadrare în ordinul nr. 100/C, Cabinet UM, din raza Serviciului Securității Poporului Bistrița</i> , nr. 4(92), pp. 52-64.
63	DĂRĂBAN, ALEXANDRU, <i>Noi mărturii despre ieromonahul Ioachim (Ioan) Bâznog</i> , nr. 5(93), pp. 17-18.
64	DĂRĂBAN, ALEXANDRU, <i>Spre o „biserică vie”</i> , nr. 5(93), pp. 7-9.
65	DĂRĂBAN, ALEXANDRU, <i>Prelungirea termenelor pentru persoane din actualul județ Bistrița-Năsăud aflați în unități și colonii de muncă</i> , nr. 5(93), pp. 53-57.
66	DĂRĂBAN, ALEXANDRU, <i>Raport general</i> , nr. 5(93), pp. 58-62.
67	DĂRĂBAN, ALEXANDRU, <i>Ședința de constituire a Consiliului parohial ortodox din filia Sângeorz-Băi, aparținătoare de Parohia ortodoxă Năsăud</i> , nr. 7(95), pp. 28-29.
68	DĂRĂBAN, ALEXANDRU, <i>23 august 1944 în creațiile unor proletcultiști din actualul județ Bistrița-Năsăud</i> , nr. 8(96), pp. 53-63.
69	DĂRĂBAN, ALEXANDRU, <i>Mi-e dor de Mitropolitul Bartolomeu Anania</i> , nr. 9(97), pp. 7-8.
70	DĂRĂBAN, ALEXANDRU, <i>Dumitru Antal și problemele ieromonahului Ioachim Bâznog din Sângeorz-Băi</i> , nr. 9(97), pp. 14-18.
71	DĂRĂBAN, ALEXANDRU, <i>Despre ascultare</i> , nr. 10(98), p. 6.
72	DĂRĂBAN, ALEXANDRU, <i>Gimnaziul năsăudean și Primul Război Mondial</i> , nr. 10(98), pp. 40-46.
73	DĂRĂBAN, ALEXANDRU, <i>Sângeorzanul Maxim Pop și monumentul dedicat vicarului Ioan Marian</i> , nr. 11(99), pp. 10-15.
74	DĂRĂBAN, ALEXANDRU, <i>Câteva date despre construirea Bisericii greco-catolice „Sfântul Nicolae” din Sângeorz-Băi</i> , nr. 11(99), pp. 16-19.
75	DĂRĂBAN, ALEXANDRU, <i>Câteva mărturii despre organizația „Sumanele Negre”</i> , nr. 11(99), pp. 63-64.
76	DĂRĂBAN, ALEXANDRU, <i>Raportul privind contribuția comunei Sângeorgiul-Românesc la Primul Război Mondial</i> , nr. 12(100), p. 21.
77	<i>De la Băile din Sângeorgiu</i> , nr. 8(96), pp. 18-19.
78	<i>De la Sângeorzul-Românesc</i> , nr. 8(96), pp. 10-11.
79	<i>Despre alegerea deputaților dietali</i> , nr. 6(94), pp. 36-40.
80	<i>Despre Băile Sângeorgiului în iulie 1884</i> , nr. 10(98), p. 12.
81	<i>Despre stațiunea Sângeorgiului, în iulie 1884</i> , nr. 8(96), p. 24.
82	<i>Dezbateri în Camera Ungară privind contractul încheiat în 1872 între guvern și împuterniciții fondurilor școlare năsăudene</i> , nr. 1(89), pp. 40-41.
83	<i>Din comitatul întrunit Bistrița-Năsăud</i> , nr. 10(98), pp. 38-39.
84	<i>Din districtul Năsăudului în februarie</i> , nr. 2(90), pp. 42-43.
85	<i>Din Districtul Năsăudului în februarie</i> , nr. 4(92), pp. 33-34.
86	<i>Din istoricul stațiunii sângeorzene – Memoriu</i> , nr. 3(91), pp. 34-37.
87	<i>Din Vicariatul Rodnei</i> , nr. 2(90), pp. 44-46.
88	<i>Documente</i> , nr. 1(89), pp. 46-58.
89	DOLOGA, DORIN, <i>Aspecte privind industria și comerțanții din localitatea Sângeorz-Băi în anul 1936</i> , nr. 1(89), pp. 14-16.
90	DOLOGA, DORIN, <i>Aspecte economice în Cercul Sângeorz în anul 1866</i> , nr. 2(90), pp. 14-17.
91	DOLOGA, DORIN, <i>Testamentul lui Maxim Lica din Sângeorz-Băi</i> , nr. 3(91), pp. 7-10.
92	DOLOGA, DORIN, <i>Aspecte privind fundația lui Maxim Lica din Sângeorz-Băi</i> , nr. 4(92), pp. 15-16.
93	DOLOGA, DORIN, <i>Aspecte privind stațiunea Sângeorz-Băi în perioada 1918-1922</i> , nr. 5(93), pp. 22-25.
94	DOLOGA, DORIN, <i>Aspecte privind locuitorii din Sângeorz-Băi în anul 1863</i> , nr. 6(94), pp. 23-28.
95	DOLOGA, DORIN, <i>Un proiect de exploatare a pădurilor comunale din Țara Năsăudului în anul 1873</i> , nr. 7(95), pp. 20-22.

96	DOLOGA, DORIN, <i>Aspecte privind arendarea Muntelui Peșea în anul 1902 de către Direcția Silvică din Bistrița</i> , nr. 8(96), pp. 21-23.
97	DOLOGA, DORIN, <i>Aspecte privind vinderea unor păduri de către comuna Sângeorz-Băi în anul 1911</i> , nr. 9(97), pp. 25-28.
98	DOLOGA, DORIN, DĂRĂBAN, ALEXANDRU, <i>Participarea locuitorilor români din localitatea Sângeorz-Băi la Primul Război Mondial</i> , nr. 10(98), pp. 13-35.
99	DOLOGA, DORIN, DĂRĂBAN, ALEXANDRU, <i>Participarea locuitorilor români din localitatea Sângeorz-Băi la Primul Război Mondial</i> , nr. 11(99), pp. 23-27.
100	DOLOGA, DORIN, DĂRĂBAN, ALEXANDRU, <i>Participarea locuitorilor români din localitatea Sângeorz-Băi la Primul Război Mondial</i> , nr. 12(100), pp. 23-50.
101	<i>Dorul și jalea în poezia poporului român</i> , nr. 3(91), pp. 47-50.
102	<i>Eveniment la Salva</i> , nr. 6(94), pp. 41-49.
103	<i>Fata de 10 din Sângeorz-Băi – ANDREEA BORGovan</i> , nr. 7(95), p. 7.
104	<i>Gavrilă Nechiti – un învățător veteran</i> , nr. 5(93), pp. 51-52.
105	GROZA, DRD. MIHAI-OCTAVIAN, <i>Protopop Grigore Pletosu, vol. I, ediție îngrijită de Dan-Marius Goga, Maxim (Iuliu-Marius)</i> , nr. 2(90), pp. 50-52.
106	GROZA, DRD. MIHAI-OCTAVIAN, <i>Ruxandra Cesereanu (coordonator), Iuliu Hossu-trei Portrete, Tg.-Lăpuș, Editura Galaxia Gutenberg, 2019</i> , nr. 3(91), pp. 63-64.
107	GROZA, DRD. MIHAI-OCTAVIAN, <i>Recenzie</i> , nr. 4(92), pp. 49-50.
108	GROZA, DRD. MIHAI-OCTAVIAN, <i>Recenzie</i> , nr. 5(93), pp. 63-64.
109	GROZA, DRD. MIHAI-OCTAVIAN, <i>Recenzie</i> , nr. 6(94), pp. 62-64.
110	GROZA, DRD. MIHAI-OCTAVIAN, <i>Părintele MAXIM (IULIU-MARIUS) MORARIU, Elogiul smereniei sale</i> , nr. 7(95), pp. 9-11.
111	HALASZI, MONICA, <i>Tăcerea din spatele unei voci – Alexandru Gros Grindvoll</i> , nr. 2(90), pp. 6-7.
112	HALIȚĂ, CONSTANȚA VAIDA, <i>Marea Unire – Solomon Haliță și mărturiile din familia noastră</i> , nr. 12(100), pp. 11-19.
113	<i>Hebe – Societate acționară în lichidare</i> , nr. 8(96), pp. 16-17.
114	<i>Iarși din graniță</i> , nr. 10(98), pp. 36-37.
115	<i>Ileana Haliță</i> , nr. 8(96), pp. 14-15.
116	<i>Industria de lemn din comitatul Bistrița-Năsăud</i> , nr. 8(96), pp. 36-37.
117	<i>Informații privind activitatea Reuniunii de împrumut și păstrare „Izvorul” din Sângeorgiu-Român</i> , nr. 11(99), pp. 20-22.
118	<i>Inventarul tuturor odoarelor bisericesti în Parohia Sângeorz</i> , nr. 6(94), pp. 21-22.
119	<i>Ioana Georgeș - Leagănul copilăriei</i> , nr. 9(97), pp. 11-12.
120	<i>„Izvorul” – Reuniune de împrumut și păstrare Sângeorgiu-Român</i> , nr. 3(91), p. 38.
121	<i>În clacă pe Valea Rodnei</i> , nr. 8(96), pp. 38-39.
122	LICA, DĂNILĂ, <i>Bistrița în 28 Ianuarie 1878</i> , nr. 4(92), pp. 38-41.
123	<i>Lista de lenevire pentru școala comunală din Sant Georgiu în luna noiembrie 1861</i> , nr. 5(93), p.13
124	LUPOAIE, IOAN, (1853-1901), nr. 5(93), pp. 10-12.
125	MĂLIN, MILU, <i>Contribuții la istoricul târgului Rodna-Năsăud</i> , nr. 1(89), pp. 42-45.
126	<i>Mărturii despre Tănase Todoran</i> , nr. 8(96), pp. 12-13.
127	MOISIL, CONSTANTIN, <i>Năsăud în Martie 1878</i> , nr. 4(92), pp. 42-44.
128	MOLDOVAN, LIVIU, <i>Prof. univ. dr. ing. Grigore Buia – Cetățean de Onoare al orașului Sângeorz-Băi</i> , nr. 8(96), pp. 8-9.
129	MORARIU, PR. DR. MAXIM (IULIU-MARIUS), <i>Istoricul sebeșan Mihai-Octavian Groza, colaborator al monumentalei colecții „Construind Unirea cea Mare”</i> , nr. 2(90), pp. 53-55.
130	MORARIU, PR. DR. MAXIM (IULIU-MARIUS), <i>Hristos a înviat și în nsufletele noastre!</i> , nr. 4(92), pp. 7-8.
131	MORARIU, PR. DR. MAXIM (IULIU-MARIUS), <i>Recenzie</i> , nr. 6(94), pp. 60-61.
132	MORARIU, PR. DR. MAXIM (IULIU-MARIUS), <i>femeile din Familia Regală a României</i> , nr. 12(100), pp. 6-10.
133	<i>NASTASIA MATEIU din Sângeorz-Băi – Al doilea premiu GOPO</i> , nr. 7(95), p. 8.
134	<i>Năsăud – 5 aprilie 1871</i> , nr. 5(93), p. 44.
135	<i>Năsăud, în 8 august 1872</i> , nr. 7(95), pp. 47-48.
136	<i>Năsăud, în 8 septembrie 1872</i> , nr. 7(95), pp. 49-51.
137	<i>O plângere a unui membru al senatului scolastic din Sângeorgiu</i> , nr. 10(98), pp. 9-11.
138	OANA ALEXANDRA ARMAN – <i>Educatorea de 10 din Sângeorz-Băi</i> , nr. 10(98), p. 7.
139	<i>Oglindirea activității lui Laurențiu Oanea în presa ostilă lui</i> , nr. 3(91), pp. 43-45.
140	ONIȘOR, DR. VICTOR, <i>Calea ferată la Ilva Mare</i> , nr. 5(93), pp. 48-50.
141	<i>O strălucită operă românească înfăptuită sub regimul liberal la granița năsăudeană</i> , nr. 1(89), pp. 31-35.
142	<i>Panamaua cu tunelul și linia ferată Ilva-Mică – Vatra-Dornei</i> , nr. 4(92), pp. 45-46.
143	PICU, PR. DR. MARIUS, <i>Recurs la memorie</i> , nr. 12(100), pp. 59-60.
144	<i>PISANII SÂNGEORZENE – Repertoriu bibliografic 2019</i> , nr. 1(89), pp. 59-64.
145	<i>PISANII SÂNGEORZENE – Repertoriu bibliografic 2020</i> , nr. 12(100), pp. 61-64.

146	<i>Poezii din popor – Din Sângeorgiul Român, județul Năsăud, nr. 9(97), pp. 63-64.</i>
147	<i>Portret de medic – Lt.-colonel medic Buia Florin-Dumitru, nr. 9(97), p. 10.</i>
148	<i>Primatul muncii naționale la lucrările liniei ferate Ilva-Mică – Vatra-Dornei, nr. 2(90), pp. 47-49.</i>
149	<i>„Regna” în viața economică a graniței năsăudene, nr. 2(90), pp. 37-39.</i>
150	<i>RETEGANUL, ION POP, Pinteza Viteazul în tradiția Țării Năsăudului, nr. 8(96), pp. 30-35.</i>
151	<i>Ridicarea graniței năsăudene, nr. 2(90), pp. 40-41.</i>
152	<i>ROMAN, IOSIF, Băile de la St. Giorgiu, nr. 7(95), pp. 30-34.</i>
153	<i>SCRIDON, IONICĂ, Martiriul lui Ioan Fărcaș, nr. 8(96), pp. 51-52.</i>
154	<i>SCURTU, ELISABETA, SCURTU, Familia preoțească greco-catolică din Țara Năsăudului din a doua jumătate a secolului al XIX-lea până la jumătatea secolului al XX-lea, nr. 6(94), pp. 9-20.</i>
155	<i>SCURTU, ELISABETA, SCURTU, Documente privind parohia Sângeror în anul 1862 (I), nr. 7(95), pp. 12-19.</i>
156	<i>Sfințirea Bisericii Greco-Catolice din Sânosif, nr. 11(99), pp. 31-36.</i>
157	<i>Stațiunea Sângeorzului de altădată, nr. 2(90), p. 13.</i>
158	<i>Stațiunea Sângeorzului din alte vremuri, nr. 4(92), pp. 17-19.</i>
159	<i>Stațiunea Sângeorzului din alte vremuri, nr. 5(93), pp. 19-21.</i>
160	<i>Stațiunea Sângeorzului din alte vremuri, nr. 7(95), pp. 37-43.</i>
161	<i>STOICA, DR. SIMION, Mijloace populare pentru apărare în contra holerei, nr. 9(97), pp. 32-34.</i>
162	<i>Sublocotenent Oana Hoza - șefă de promoție, nr. 9(97), p. 9.</i>
163	<i>Școala greco-catolică din Sângeorgiu 1880/1881, nr. 12(100), p. 20.</i>
164	<i>Tablou cu locuitorii comunei Sângeorgiul-Român care în 1918/1919 au făcut parte din Garda națională, nr. 12(100), p. 19.</i>
165	<i>Tablou despre voluntarii din Sângeorz-Băi propuși pentru decorație, nr. 12(100), p. 51.</i>
166	<i>TANCO, PREOT SIMEON, Din Parohia Greco-Catolică Sângeorgiul-Român, nr. 2(90), pp. 11-12.</i>
167	<i>TANCO, TEODOR, Învățătorul Mihai Domide, nr. 1(89), pp. 10-11.</i>
168	<i>TANCO, TEODOR Învățătorul Ștefan Utalea, nr. 1(89), pp. 12-13.</i>
169	<i>TANCO, TEODOR, Parohul greco-catolic Simeon Tanco, nr. 2(90), pp. 9-10.</i>
170	<i>Târgul de la Năsăud, nr. 9(97), pp. 29-31.</i>
171	<i>Teroarea de la Sângeorz-Băi, nr. 3(91), p. 46.</i>
172	<i>TRIFAN, ANDREEA-EMANUELA, Bolile frontului de acasă în Transilvania Marei Război. Studiu de caz: comunitățile din zona fostului district grăniceresc Năsăud, nr. 9(97), pp. 41-50.</i>
173	<i>TRIFAN, ANDREEA-EMANUELA, Corespondența învățătorului Ioan Marcu. Intermediar între frontul intern și cel extern în timpul Marelui Război, nr. 12(100), pp. 52-58.</i>
174	<i>TRIFOIU, NICOLAE, Naturalistul și istoricul ardelean Artemiu Publiu Alexi, Anexe III, nr. 1(89), pp. 17-20.</i>
175	<i>TRIFOIU, NICOLAE, Naturalistul și istoricul ardelean Artemiu Publiu Alexi, Anexe, nr. 2(90), pp. 18-19.</i>
176	<i>TRIFOIU, NICOLAE, Naturalistul și istoricul ardelean Artemiu Publiu Alexi, Anexa VI – O listă cu 174(175) ofițeri, nr. 3(91), pp. 18-27.</i>
177	<i>Un ecou – reflexii nepretențioase în jurul unor „chestiuni grănicerești”, nr. 11(99), pp. 45-48.</i>
178	<i>Un personaj misterios căruia nu i se cunosc nici antecedentele, nici trecutul: Ștefan Hrișcău din Sângeorgiul Român, nr. 11(99), pp. 8-9.</i>
179	<i>UZA, DR. GEORGE, Din corespondența generalului Leonida Pop, nr. 10(98), pp. 47-49.</i>
180	<i>ZAVATE, Pr. GHEORGHE, Recenzie, nr. 4(92), pp. 47-48.</i>
181	<i>Ziar de război – 1914-1918, nr. 3(91), pp. 39-42.</i>
182	<i>Ziar de război – 1914-1918, nr. 4(92), pp. 20-32.</i>
183	<i>Ziar de război – 1914-1918, nr. 5(93), pp. 35-43.</i>
184	<i>Ziar de război – 1914-1918, nr. 6(94), pp. 50-59.</i>
185	<i>Ziar de război – 1914-1918, nr. 7(95), pp. 52-61.</i>
186	<i>Ziar de război – 1914-1918, nr. 8(96), pp. 40-50.</i>

1916, ianuarie, 28- Luptă de stradă a armatei germane

28 ianuarie 1916.

Mult stimat Domnule,

am primit 3 ilustrația de la Dvostră de care m-am bucurat și-ți mulțumesc pentru aducerea de aminte, mie îmi merge bine, parte cam bătălia tóte ar merge bine, puțin urlaub îmi lipsește și dia acela a fi póte mai tírziu. Te salut cu mult doru.

Adresată de plutonierul Emanuel Cristurian, din Compania 11, Regimentul 63 Infanterie Bistrița, domnului învățător Ioan Marcu, din Sângeorz Băi.

*urlaub (concediu)

(Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Bistrița-Năsăud, Fond Învățător Ioan Marcu – Aducem mulțumiri d-lui Imre-Károly Tar pentru fotografiile și pentru traducerea textelor de pe cărțile poștale)

Revistă sprijinită și finanțată de:
CONSILIUL LOCAL SÂNGEORZ-BĂI
CENTRUL CULTURAL „IUSTIN SOHORCA” SÂNGEORZ-BĂI

Învățătorul IOAN MARCU CU SOȚIA

ISSN 2285-8229
ISSN-L 2285-8229